

Dbe

U. q. 17, 13

LIBRARIUS
CHRISTIANO THOMASIO
IN AUSTRIANO MAIORI
GEORGIO RUDOLPHO
MAGISTRO

Q. D. B. V.
DISSERTATIO JURIDICA

De,

PROVISIONE
MILITARI,

Quam,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. FRIDERICO
WILHELMO,

REGNI BORUSSICI, ELECTORATUS ET PRO-
VINCIARVM BRANDENBURG. HEREDE,
&c. &c.

In Academia Regia Fridericiana

SUB PRÆSIDIO

VIRI ILLUSTRIS

DN. SAMUELIS STRYKII, Jcti,

SERENISSIMI AC POTENTISSIMI REGIS BORUS-
SORUM CONSILIARII INTIMI, PROFESSORIS
PRIMARII, ET FACULT. JURIDICÆ ORDINARII,

PATRONI SUI ÆTATEM DEVENERANDI

IN AUDITORIO MAIORI,

D. Maji MDCCII.

Publice disquisitioni Eruditorum submittit

M. JOH. FRIDER. OLEARIUS, Lipf.
JUR. UTR. CAND.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Literis Christiani Henckelii, Acad. Typogr.

47

V I R O

*Magnifico, Summe Reverendo, Amplissimo
& Excellentissimo,*

DOMINO

BARTHOLOMÆO

LEONHARDO SVEN-
DENDORFFERO,

Antecessori per orbem celebratissimo,

Curiae supremæ Electoralis & Ducalis, Facultatis Juridicæ Lipsien-
sis & Capituli Martisburgensis, nec non totius Academiae Li-
psiensis Seniori & Decemviro gravissimo, ut & St.

Sixti Decano,

V I R O

De amplissimis his & aliis officiis
meritissimo,

*Domino Patrono, Doctori & Susceptori
suo filiali cultu prosequendo*

tenue hoc pignus obsequii
submisit offert

AUCTOR

M. JOH. FRIDER. OLEARIUS,
Lipf.

CLARISSIMO IUVENI
IO. FRIDERICO OLEARIO,

LIPSIENSI,
PHILOSOPHIAE BONARVMQVE ARTIVM
MAGISTRO ET IURIS VTRIVSQVE
CANDIDATO,

S. D.

IO. FRANCISCVS BVDDEVS,

P. P.

Quantum Oleariorum gen-
ti longe celeberrimæ, &
purior ecclesiæ nostræ
doctrina, propitio Numi-
nis fauore tot inter insul-
tus hætenus conseruata, & respubli-
ca litteraria, quacunque patet, vniuer-
sa debeat, si quis ignoret, nae! eum ru-
dem & ignarum rerum omnium esse
oportet. Atque habet hæc proprium
hoc ac peculiare, quod non duos tres-
ve, eruditione præstantes Viros protu-
lerit, sed plures, quorum perennis,
quamdiu vllum bonæ menti statuetur
pre-

pretium, vigebit memoria. Nec hodie
defunt exempla luculentissima, quibus
demonstrari queat, adeo non sterilem
hancce gentem bonarum mentium,
aut effœtam esse, vt potius reuifcere
eadem denuo, & in præclara, quam o-
stentat magnorum Virorum sobole, su-
perare multum, eam, quam nacta jam
pridem est, gloriam videatur. Nam-
que de Te, Vir doctissime, quid sperare,
quidue polliceri sibi res litteraria debe-
at, obscurum nemini, cui doctrina Tua,
ingeniique præstans indoles, innotuit,
esse potest. Sperare omnes jubes, fore
vt Iureconsultorum ordini, non minus
faustum & auspiciatum sit Oleariorum
nomen, quam Theologorum hacte-
nus fuit, hodieque est. Et vt qui huic
ex Tua gente adscripti fuerunt, id de-
derunt omnibus viribus operam, ut
Theologi magis essent, quam videren-
tur,

tur, hoc est, vt non minus doctrina,
quam pietate, modestia, prudentia, pa-
cisque & concordia studio, Theologos
se probarent: ita & omnes qui Te no-
runt, haud dubiis argumentis inducti
iudicant, Te & doctrina & vitae mo-
rumque puritate ac innocentia, iusti-
tiaeque amore, veri Iure-consulti no-
men titulumque impleturum. Quam in
spem quod omnes erigas, indubitata
quidem ingenii & probitatis monu-
menta efficiunt: quod erigere potue-
ris, praeter ingenii bonitatem diligen-
tia, quam ad litterarum studia tecum
attulisti, & egregia institutio, & do-
mestica quoque exempla. Quem enim
rectius ad imitandum Tibi proponeres,
quam Parentem Tuum, optimum se-
nem, Theologum longe integerrimum?
quam fratrem, Professoris itidem mu-
nere tanta cum laude fungentem, vt
ex-

exterorum pariter ac indigenarum iudicio, decus, verumque Lipsiensis academiae ornamentum habeatur? Est hoc pulcherrimum proficiendi genus, exemplis instrui, domique intueri semper, a quibus quid fugiendum, quidue sequendum sit, condiscamus. Hæc ut gratulandi nobis argumentum iustissimum præbent, ita eo lubentius huic meo officio faciendum satis puto, quo yberiores iam & venerandus Parens Tuus, curæ suæ domesticæque disciplinæ, & Tu ipse, Vir clarissime, Tuæ industriæ temporisque bene collocati, percipitis fructus. Deum, quod superest, veneror, ut perpetuam propriamque genti vestræ hanc felicitatem esse iubeat: ut nunquam desint ex Oleariorum prosapia, qui de ecclesia, deque republica & civili & litteraria præclare mereantur. Vale, Vir doctissime, feliciterque age.

INGRESSUS.

Ovum quod auspicati sumus, seculum, amplissimum bellorum apparatus orbi universo sistit. Nec enim intra Europæ limites se contentura videntur arma, sed Asia ipsa & Africa, imo & America belli theatrum exhibitura videntur, postquam Caroli II. Hispaniarum Regis mors ubique terrarum Prouincias reliquit, non Familiæ herciscundæ iudicio dividendas: etenim, cum hæc jam ante ejus mortem inuis fane legibus, quibus hucusque Europæ Reges Principesque usi, facta esset, non litibus sopiendis, sed excitandis apta fuit. Et jam ubique locorum arma armis adeo opponuntur, ut tantam bellorum palæstram sive ad arma præparationem, dum classicum ubique canitur, nulla unquam ætas viderit. Omnium vero in hoc

hoc præcipua est cura, ut militem non tantum conscribant, sed & de illo sustentando solliciti sint. Mihi hoc occasionem præbuit inquirendi, quæ quondam Romanis legibus ratio sustentandi militem, tam in castris, quam hybernis fuerit, non ut docerem hodiernos militiae duces, quid ipsis faciendum sit, quibus sæpe ominosum illud vocabulum *Raison de Guerre* justum reddit, quod justitiæ alioquin vix quadraret; sed ut ostenderem, latitare etiam in jure nostro remedia militiae ita providendi, ut functionibus publicis subeundis illa par sit. Occasionem hujus rei commodam nactus sum in Collegio ad Codicem ab *Illustri Dn. Præside* præterita hyeme habito, ubi, cum vulgo tres libri posteriores tanquam inutiles negligi soleant, varia tamen occurrunt, quæ salutis publicæ promovendæ, si observarentur, non leve pondus allatura sint. Ex his materiam de provisione militari præsentis rerum statu motus selegi, paucis demonstraturus, quantum ejus curam habuerint Legum nostrarum functiones. Faciam vero hoc strictim tantum, quantum pro specimine Academico sufficere possit. Deus pacis autor arma convertat in aratra & hastas in falces, quo pax redeat Europæ tam in Ecclesia quam Politia.

CAP. I.

De

NECESSITATE PROVISIONIS IN GENERE.

§. I.

IN Republica utrumque tempus & bellorum & pacis recte ^{Respublica belli & Pacis tempore instructa esse} gubernandum esse, optime monitum fuit ab Imperatore Iustiniano in *præmio Instit.*, *jung. Nov. 24.* Hinc quoque videre licet, prudentissimas gentes nunquam non viribus eo allaborasse, ut non tantum pacis tempore Republica egregie floreret, sed etiam id præcipue curare voluerunt, ne bello ingruente imparati & a necessariis rebus destituti deprehenderentur. Equidem laudem hanc Turcis præcipue tribuere cupit Perezius, quasi ipsi de istiusmodi mediis, quæ ad felicitatem militiæ promovendam pertinent, satis superque solliciti essent. *In Comm. ad C. T. d. Excoct. & Trans.* Quamvis vero nullo modo genti cuivis ex hac parte laudes suas detrahere velim, persuasissimus tamen sum, potiore jure id de natione Germanica deprecari posse, quæ, ut Celebratissimi Conringii verbis utar: *ad gloria militaris æternum decus parandum omnia egregie comparavit. De Habitu Corpor. Germ. antiq. & nov. caus.* Imo hodie præsertim verissimum est, certare inter se Resp. Europæ quænam inter illas majori prudentia militari, in conscribendo, exercendo, conservandoque milite alteri palmam faciat dubiam. Ut inde nemo ex illis, qui peregrinas visitant oras, & aliquando Reip. cum fructu consulere cupiunt, rebus suis me-

6 CAP. I. DE NECESSITATE PROMISSIONIS

melius prospicere possit, quam si cujuscunque gentis mores in instruenda alendaque militia probe sibi perspectos reddat. Sed tamen nec deficiunt in Jure nostro Codicis utilissimæ constitutiones, Inultum profutura adhuc hodie, si quoad militiam observentur. Nec enim ad stipulari possum Grönwegio qui in *Tract. de LL. Abrog. ad C. ut nem. lic. in emt. spec. se exc.* More suo eos titulos Codicis, qui materiam militum pertractant, in desuetudinem abiisse perfricta fronte contendit; A quo asserto tam diu nobis diffidere liceat, usque dum abrogationem plenius docuerit. *L. 27. C. d. Test. l. 30. C. d. Appell. Conf. Const. Wormat. von denen Göttes Kästern T. I. Ord. Cam. P. I. T. 57. II. Ord. Jud. Aul. T. Über die guten. Maur. Libr. Jur. Comm. tb. 27.* Imo multum interest, LL. illas usu parum frequentari, & illas abrogatas dicere; Majoris vero prudentiæ est, attendere, annon multa ad observantiam & usum iterum trahenda. Ac proinde omnino certum est, magnum errorem errari ab iis, qui putant, Jus Publicum à Justiniano proditum, ad Germaniam penitus non pertinere. Licet enim concedendum sit id eatenus verum esse, quatenus jus istud pertinet ad eam Republicæ Romanæ faciem, quæ ea tempestate fuit, ac deinceps successu temporis esse desit, in aliamque conversa est. Attamen contra ea fatendum non pauca quæ ad Jus Publicum Romani Imperii veteris spectant, ab usu Germaniæ non plane esse aliena, ita nempe instructa, ut non propriam habeant status veteris rationem, sed communem & consentaneam formæ rerum publicarum generali. *Arthur Duck. d. cap. 5. Aut. Jur. Civ. libr. 1. Lauterbach. Concl. For. Ex. 1 tb. a.*

§. II. In nostra itaque dissertatione utroque oculo ad Jus Justinianum respicientes, inutilem laborem à nobis susceptum iri putamus, si prolixiores esse vellemus in iis enarrandis, quæ in Republica Romana obtinuerunt, antequam Monarchico Imperio gubernari cœperit. Otium ex hac parte nobis fecit Vegetius atq; Lipsius in *Tr. d. mil. Rom.* Nec non Joh. Ant. Valtrina in *tract. dere mil. Vet. Rom. Colonia Agripp. ann. 1597. edito.* Licet posterior sæpius Vestigiis Lipsii insistere videatur. Paucis saltem id notare liceat, Romanos Veteres annis plus trecentis, sine stipendio aut aere publico meruisse, sed privato sumtu se alere necesse habuisse; qui mores perstiterunt usque dum Roma à Gallis capta sit. Liv. l. 4. Id quod etiam apud Veteres Germanos in consuetudine fuit, quod Taciti testimonio comprobatur. Dn. Strykius in *Disp. d. mil. Imp. c. 1. §. XI.* Id tamen de Romanis non ita intelligendum, quasi eo tempore milites plane nihil ex publico acceperint, cum Dionysius Halicarn: contrarium potius doceat. τῶν δὲ πρᾶξιων δημοσία, τὰς κατ' ἀνδρα γινόμενας εἰς Φορὰς αἰς ἐπιλαν τὰς στρατιώτας, ἅπαντες ἐκομίσαντο. *Fis divenditis publice, collationes que viris facta erant in milites, eas omnes receperunt.* Ex quo Lipsius non sine ratione dicit, frumenti distributionem eo tempore inter exercitum factam fuisse. L. 5. *Dial. 16. p. 174.* Reliqua quæ prolixius, si instituti ratio permitteret hic loci deduci possent, Benevoli Lectores ex jam citatis autoribus petere possunt.

§. III. Rem ipsam quod attinet, idem fere per provisionem intelligimus, quod in Codice nostro per annonas militares indigitatur. Confer. *Tot. Tit. C. d. Ann.* licet nobis in latiori significatu veniat, & omnia militiæ subsidia comprehendat. In Jure non adeo frequenter vocabulum pro-

*De veterē
militiæ Ro-
Romane
statu remis-
sive agitur.*

*Quid sit in
provisio?*

provisionis adhiberi deprehendi, cum unica saltem vice in *L. 1. C. Sumr. injunct. mun.* ejus mentio facta fuerit: *Provisionis Praesidis*. In eodem quoque significato apud Tacitum occurrit: *Nulla rei frumentaria Provisu Ann. 15. c. 8.* intelligimus itaque per provisionem militarem quicquid victus aut amictus causa militibus ad conservationem suam erogatur. Hodie efferrī solet per *Proviant*. An vero per *Fodrum* idem exprimitur, haud immerito disquiritur? Plerumque enim ad jumentorum cibaria restringitur in *L. 3. §. 7. ff. de pœn. leg. jung. l. 31. §. fin. Dig. d. Don. int. Vir. & Uxor*. Unde quoque passim in cauponis Germaniæ pro pabulo equorum usurpatur, quod testimonio suo firmat Hotoman. *d. Verb. Feud. Voce Fodrum. Sixtin. d. Reg. l. 2. c. 14. n. 3.* Herm. *in fasc. Jur. Publ. c. 27. n. 24.* Nihilominus sapius latiore quoque significato admittit, ita ut frumentum hordeum, aliaque provisioni militum necessaria comprehendat. Dan. Otto *d. Jur. Publ. c. XI. §. 15.* Bocer. *d. Regal. c. 3. n. 212.* Joh. a Köpp. *in Decis. qv. 57. n. 4.* Id non est silentio prætereundum, olim annonas ciborum genera tantummodo sub se comprehendisse, ast vero sequior Latinorum ætas sub hac voce pecuniam quoque & mercedem cum vestibus militaribus subintelligit. *Lipf. d. mil. Rom. l. 5. Dial. 16.*

*Differt a
Capito &
collectatio-
ne militari.*

§. IV. Nec vero Provisio confundi debet cum *Capito*, cujus vocis vice plus simplici meminit Codex Theodosianus *vid. l. 7. & 9. cit. Cod. de erog. milit. ann.* & licet me non lateat DD. hoc vocabulum diversimode explicare, Arrisit tamen mihi sententia Jacobi Gothofredi *in Not. ad cit. leg.* qui voce Capiti pabulum jumentorum seu animalium indigitari putat. *Conf. l. 9. C. Theod. de Numerar. & l. 1. d. domest. quibus addatur Edict. Justin. 13.*

c. 3.

c. 3. vid. § 1.1. §. 5. C. d. offic. pref. Prætor. Multo minus vero impræsentiarum ad istam Provisionem militarem attendere cupimus, quando nempe capiatur pro extraordinaria quadam indictione & collectatione militari ad Imperatoris expeditionem, quam felicissimam Numinis Regalis expeditionem vocat, uti & hæctenus illud jus inter Regalia refert Imperator Fridericus 2. F. 56. Nos vero, uti jam antea diximus, sub Provisione id saltem intelligimus, quod sustentationi militum inservire possit.

§. V. Antequam vero ulterius procedamus, pauca adducenda sunt, quæ ad divisionem spectant. Dividi vero provisio satis commode poterit. (1.) in militarem & civicam; Hanc modicam fuisse dicit Gottofr. ad C. Theod. L. II. d. Erog. milit. ann. utpote quæ panem & oleum non excessit, militarem vero uberiorem longe fuisse, quæ contineret laridum vinum & obsonia c. l. Huc pertinet quoque ea annona quæ in Cod. Theod. expeditionalis vocatur l. 4. § 5. cit. Cod. d. Erog. milit. annon. Ea vero non nisi expeditionis tempore militibus præbebatur. Ammian. Marcell. l. 28. p. 408. Lamprid. in Alex. Sever. Quos cum aliis citatos deprehendere licet apud Jacob. Gottofr. Cod. Theod. ad L. 5. d. Erog. milit. ann. (2.) In provisionem ordinariam sive solemnem, quæ stato anni tempore fieri solet. Ita verbigratia in Saxonia Electorali per singulos propemodum menses aliquid contribuendum est quod dicitur: *Contribution zu Unterhaltung der Miliz*; & Extraordinariam quæ ex improvise indicitur confer. L. 5. C. d. Annon. & Trib. Cassiodor. l. 9. var. c. x. (3.) Ratione temporis in provisionem, quæ fit in castris, & quæ fit in hybernis, de quibus in sequentibus.

B

§. VI.

*Necessitas
provisionis.*

§. VI. Recte vero ad primam quasi legem Reipublicæ cura ad sustentandam militiam relata fuit ab Aristotele *l. 6. c. 8. libr. Politic.* Quemadmodum enim, ut Perezii verbis utar, turpe est Patrifamilias, si uxorem, liberos, famulos fame vexari sinat; ita & Principi, si exercitui suo de annona non provideat. *in Comm. ad C. l. d. Erog. milit. annon.* cum milites, qui à Republica armanur & aluntur solis utilitatibus publicis debeant occupari; Hinc interdicitur ipsis agrorum cultui, & custodiæ animalium vel mercimoniorum quæstui vacare; Ut armorum quotidiano exercitio ad bella se præparent, ut pulchre loquitur Imperator Leo *in L. Milites 15. C. de Re Milit.* Quid quod ipsa experientia satis comprobatum reddidit, intermissa hac cura maximam disciplinæ militaris dissolutionem exoriri, inde enim direptiones, latrocinia, furta, extorsionesque proveniunt, quæ omnia id efficiunt, ut totius disciplinæ militaris nitor & gloria decoquere incipiat *Rec. Imper. d. Ao. 1570. Tit. von Reuter Bestallung §. und Diemeil. Bodin. l. 5. d. Republ. c. 5. Petr. Aerod. l. 2. Rev. Judic. tit. d. Re Milit. §. 42. Reinking. de Regim. Eccles. & Secul. l. 2. class. 3. cap. 5. n. 9.*

Qui nam apud Romanos provisioni præfecti fuere.

§. VII. Tales querelas veteribus Romanis inauditas fuisse testatur Lipsius *de Re mil. Rom. l. 5. d. 29. j. Klock. d. Ær. l. 2. c. 149. §. 75. seqq.* Præcipuam rationem in eo fuisse quisquis facile fatebitur, quia omnem curam eo intendebant, ut militi nunquam deesset, ex quo vitam suam sustentaret, *Vid. Nov. 149. c. 2.* Omnia vero in irritum cadere autumabant nisi certos homines constituerent, qui annonæ militaris curam accurate gererent. Minime vero confundi debent præfecti annonæ civilis cum iis, qui militarem curarunt. Ad quosnam inspectio annonæ civilis per-

pertinuerit, & qualem potestatem habuerint, de eo vide
 dis *L. annonas civicas cod. Theod. 8. § 9. d. ann. Civ. & Pan.*
grad. ubi prolixius Jacob. Gottofr. hæc omnia explicavit
hinc ad eum nos retulisse sufficet. conf. Perez. ad C. l. 1.
tit. 42. Quod vero ad eos attinet, qui militarem anno-
nam in melius provehebant, ii dicebantur susceptores &
Opriones. Perez. ad C. l. 1. t. 16. n. 24. Veget. d. Milit. Rom. l.
4. c. 7. quibus pro salario & periculo, quod suscipiebant,
erogandi magistris militum & militibus suppeditatas an-
nonas decima pars copiarum debebatur Nov. 130. Veniunt
quoque sub nomine Opinatorum in l. 7. C. Theod. d. Exact.
Tribut. Nec non subscribendariorum L. XI. Cod. Theod. in f.
de Numerar. Perquam erudite de hisce officialibus eo-
rumque differentia egit Vir de Jurisprudencia immorta-
liter meritis Jacob. Gottofr. ad l. 1. Cod. Theod. de Erog. mi-
lit. ann. Sub nomine Procuratorum vero eos in Iure nun-
quam indigitari observavit Godesc. Stev. in Com. ad l. 4
Veget. p. m. 400. Hodie illi dicuntur Proviant-Meister seu
Proviant-Commisarii, quorum sæpius in Ordinationibus
novis militaribus mentio fieri solet v. die Königl. Fran-
zösische Kriegs-Ordinance art. 70. Quid vero in militia
Circulari hic observandum, & quibusnam officium
providendi exercitui incumbit. Recess. Imp. d. Anno 1555.
§. 79.

§. VIII. Si vero istiusmodi præfecti constituentur, cura non levis adhibenda est, ut tales eligantur, qui fide-
 liter hoc munus suum obeunt; ne vero aliquid prætermi-
 tamus, quid in Iure Civile hac ex parte prudentissime di-
 spositum fuerit, dispiciendum erit ante omnia, quidnam
 præcesserit antequam ad istud officium admissi fuerint.
 Ii enim, qui annonam militarem inter milites distribu-
 bant

*Præfecti ju-
 ramento ob-
 stringeban-
 tur.*

bant, jubebantur juramentum præstare, se pro justitiæ ratione inunctam sibi sollicitudinem peracturos & sua manu sine ullo dolo & fraude solatium publicum singulis militibus erogaturos esse; ut ipsa verba Imperatoris Anastasi adducamus *L. jubemus C. d. Erog. milit. annon.* Quod in Imperio quoque approbatum est per *Rec. Imper. d. Ao. 1544. §. damit nun* & *d. anno 1512. §. Ich gelobe.* In militia Circulari id observatur, ut Duces Circularum Principis dignitate fulgentes promittant, se circuli commoda pro viribus promoturos & quidem sub fide Principali bey ihren Fürstl. Würden und wahren Worten. Comites vero alique inferioris dignitatis juramentum solenne præstant. *Rec. Imp. 1555. §. 58. Nachdem.*

Ad rationes reddendas obligabantur.

§. IX. Ne vero hi, qui ad annonarum exactionem mittebantur, pro cupidine & libidine sua graviter ex Provinciarum visceribus eas eruerent, provisum fuit, ut deinceps ex manu quæstorum acciperentur *L. ii. C. d. Erog. milit. ann. Menoch. Rem. 15. Recup. poss. n. 450. seq. Christ. Dec. 439. n. 13.* Deinde ipsi præfecti annonæ solliciti esse debebant, ne forsitan salutis publicæ per neglectum rationum præjudicium inferretur. Hinc ipsos oportebat *pittacia* conficere, seu erogationis brevia *Eine Kueges-Rolle* quæ ad sacra serinia mittenda erant. *L. 5. C. d. Erog. milit. annon.* Et id adeo rigorose sancitum erat, ut in iis exhibendis & justificandis morosi pænæ subicerentur. *L. 16. §. 6. C. d. Erog. milit. ann. Brunner. ad C. d. t. n. 28.* Si quid vero Actuarii vel optiones à susceptoribus amplius, quam in Imperatorum mandatis & brevibus continebatur, accepissent, duplum reddere compellebantur *v. L. Excellentia 9. C. d. Erog. milit. annon. conf. Corvin. ad b. t. Menoch. l. 2. d. §. 6. n. 8.* Quæ pœna eo severius infligebatur, si expleto
30. die

30. dierum spatio dictas breves haud infinuassent, aut quicquam exinde in suum lacrum convertere haud erubuisse, ex propriis enim facultatibus damnum, omni excusatione rejecta, refarcire cogebantur. *J. d. L. 5. conf. Brun. ad b. 1.* aut si erogare superfedissent *L. 24. C. Theod. nec non Nov. Mart. 2.* quam allegatam deprehendere licet apud Gothofredum *C. Theod. ad t. 1. 24.* Idem quoque dispositum *Ordin. Gallic. Milit. §. 26.* verba ita sunt concepta. Die Proviant Meister oder diejenigen/ so den Proviant herbey schaffen sind schuldig ihre Rechnungen mit den Abschriften von dem Marche und denen *Extraften* zu bringen. Nec in imperio plane negligentes sunt hujus sapientissimæ Provisionis, qui enim modus ex hac parte observari debet, ex ipsis legibus publicis discendum erit; juxta quas rationes accepti & expensi imperii statibus reddendæ sunt ac exhibendæ. Sic vero in *R. J. Spirensi de Ao. 1529. §.* Und damit/ sancitum fuit. Ob auch ihrer einer oder mehr aufzufallender ehehafter Verhinderung nicht erschienen/ oder sonst niemand von seinet wegen verordnet würde/ so soll nicht desto weniger/ die so zugegen in den allen unversehrt fortfahren/ und forder aller ihrer Ausgebens/ Einnehmens/ auch sonst aller Handlung zu nechst künftigen Reichs Tag Chur Fürsten/ Fürsten und Ständen des Reichs darvon lautern und klare Rechnung thun. Nec non in *R. J. Ratisponensi de Ao. 1541. §.* Und damit gemeiner Stände/ similia sanciantur: Auch soll der Pfening Meister in seinen Einnahmen und Ausgaben klare und aufrichtige Rechnung thun/ und sonst alles das vollziehen/ was einem getreuen frommen Pfening: Meister gebühret. *Add. Ordnung des Regiments zu Augsburg d. Ao. 1500. tit. antepen. von des Reichs Regiments It. R. A. zu Nürnberg d. Ao. 1577. §.* Und soll demnoch. Alios ex *R. J. textus legere potes apud Dn. Præf.*

Præs. in Disp. de Milit. Imp. c. 4. §. 1. Aliquando vero Imperatoris ministris & commissariis rationes accepti & expensi militares redditas deprehendere licet. conf. Reichs Absch. zu Erfurth. de anno 1567. §. Nach dem sie x. x. Fuisse tamen hoc negotium plane singulare de quo videtis Dn. Præs. in supr. cit. Disp. all. loc. Oportebat autem libros rationum continere omnia suscepta & erogata; non autem confuse, sed sigillatim ac distincte describere debent, species fructuum, redditus & quantitates pecuniarum, quas receperint & a quibus, item exprimere quibus solverint & quo tempore. L. 5. c. d. Exact. Tribut. & in quos usus residua frumenta disperferint. a. l. 4. C. d. Suscept. Præs. Potest vero contra ipsos reculantibus editionem librorum in litem jurari, cum præsumantur esse in dolo. Bald. Conf. 152. Vol. 3. Borellus conf. 31. n. 24. §. 26. cent. 1.

Præsidi debent abstinere à commercio cum Provincialibus.

§. X. Præcipue vero interdicebatur præfectis aliquid familiare commercium colere cum Provincialibus. L. II. C. d. Erog. milit. annon. Occasione hujus legis observare non abs re erit emblemata a Triboniano adjectum, cum addiderit quasi explicationis gratia, id est exactoribus militariibus annonæ. Conf. L. 26. Cod. Theod. Quam explicationem recte se habere evincitur ex Glossis Philoxeni: Opinatur ὁ τῆς ἐγκαταστάσεως ἀνάγκης ἀπαγορεύει. Gothofred. ad C. Theod. t. d. Erog. milit. annon. ad L. alleg. 7. l. 1. C. Theod. d. Exact. Ideo vero Arcadius & Honorius in d. lege interdixerunt commercium cum Provincialibus, ut facilius ab eis totius debiti summa exigeretur & quam primum mitteretur. conf. l. 7. C. d. Exact. Tribut. Perez. ad C. t. d. Erog. milit. annon. n. 8. Nulla quidem vestigia in novis ordinationibus militaribus deprehendere potui, quæ dispositioni præsentis legis insisterent, nihilominus tamen optandum, ut opti-

ptima ista proviso in usum reduceretur, cum experientia satis superque doceat; Quid hodie nimia familiaritas cum iis, qui ad sustentationem militum quotas suas conferre debet, efficiat.

§. XI. Curam quoque præfecti annonæ sollicite adhibere debebant, ut justo tempore annonæ à Provincialibus inferrentur *L. 7. C. d. Exact. Tribut.* alias ut supra iam dictum satis severe in ipsos animadvertebatur cum emolumenta, quæ salarii nomine durante administratione perceperunt, reddere tenentur, ac omnidamnum interesseque præstare, quod ob ejus negligentiam militia sensit *L. 10. C. d. Annon. & Trib. Perez. ad C. c. t. n. 30.* Huc spectat *art. 77. Des Holländischen Krieges Rechte. Werden Soldaten weniger gibt als die Bezahlung / welche die Herrn Staaden verordnet haben / soll cassirt werden.* Si vero propter casum inopinatum annonæ vel pecunia inter milites distribuenda præsto non esset, actuarii de suo solebant prærogare annonam & quasi mutuo dare convento aliquo lucro vel interesse *L. 16. pr. c. d. Erog. milit. Ann.* Non obstat *Nov. 106.* quasi sceneratitia negotiatio hoc casu subesset, quæ tamen inter militantes prohibita est. *L. un. C. Neg. ne milit.* Sed non agitur hic de negotiatione universali vel quæstuarialia. d. textu interdicta, sed de negotiatione particulari, quæ certo casu licita est. *Molinaus in Tr. d. Usur. n. 58. Conf. Gottofr. in not. ad C. l. 16. litt. q.* Licet vero alias adæratio in erogatione annonæ locum invenire non possit; Nihilominus tamen id licitum fit, si citra culpam susceptorum in natura annonæ præstatio fieri nequeat *l. 13. & 15. C. d. Erog. milit. annon.* nec non ob alias justas causas id permittebatur. *Brunn. ad C. t. d. Erog. milit. ann. n. 10.* ne tamen

justo tempore distributio fieri debet.

Adæratio non permittitur.

men aliqua fraus intercederet, taxatio prius à præfecto Prætorio instituenda erat. *d. l. 15.* Idem propemodū fati clare repetitum esse videtur in Edict. Imp. *d. 2. 1664.* Et ne militi præjudicium inferretur, placuit species restantes non aliter adærari & pluris vendi, quam in foro publico distraherentur, veluti expresse sancitum in *l. 12. C. d. Erog. mil. ann. j. l. 8. C. d. Cohort. v. Perez. Cod. l. 12. t. 39. n. 17. ad Dd. ad l. 93. ff. ad l. falc.* Ac proinde ex hac lege DD. colligunt, quādo de pretio rei līs sit, non id ex hujus vel illius æstimatione, sed ex usu fori publici esse dijudicandum. Masc. *Concl. 659. n. 1.* Christin. *Decis. 140. n. 10.* Card. Tusch. *Concl. 12. n. 51. l. 11.* Quid nostro tempore in istiusmodi casu dispositum sit. vid. Reuter *Bestall. art. 4. Rec. Imp. d. Anno 1542. §. 36. zimliche Pfennig. & de Anno 1598. §. 32.* Qua taxatione facta, non licebat statum pretium mutare; quod si enim, uti *l. 13. C.* loquitur, aliquis interclusam specierum exactionem refricare tentaverit, vel adærationses statutas variare ausus fuerit, in centum auri libras ab Imperatore condemnabatur & sacrilegii pœnas incurrebat. *Corv. ad C. t. d. Erog. mil. ann. Petr. Greg. Tholos. in Syntag. Jur. l. 36. c. 30. n. 16.* add. *Cuj. ad C. b. r.*

*Cura debet
geri, ne frum-
enta cor-
rumpantur.*

§. XII. Quod si forsitan, ne quid ex hac parte a nobis omittatur, corrumpi ceperint frumenta, præfecti nostri solliciti esse debent, ut invicem misceantur frumenta. *l. 1. C. de cond. in publ. horr.* quod alias prohibitum est, præcipue vero iis incumbit illico curare, apocham assignationis sibi fieri, ex qua constabit, quo titulo & in quem usum illata frumenta distributa sint. *L. 6. c. d. suscept. Præp. Perez. ad c. c. t. n. 12.* Præterea ut omnibus suspicionibus via præcluderetur, oportebat decem primates aut tribunos prætestari, unumquemque militem a suo erogatore par-

partem sibi debitam accepisse, quæ gesta intra tres men-
ses ad scrinium deferenda. *L. 16. §. 5. C. d. Erog. milit. ann.*
Brunn. ad C. b. t. n. 32. Hinc si distulissent erogationem,
eo ipso cingulo dignitatis privabantur & erogationis cur-
ram magister militum ad alium transferebat. *d. l. 16. §. hoc*
etiam. Imo si lis super annona inter militem & actuarium
exorta sit; ea summarie pro profitis sanctis Evangelii de-
cidi jubetur. *vid: sapius allegat. l. 16. §. 7. C. d. Erog. mil.*

*Lis inter
militem &
actuarium
decidenda.*

ann. §. XIII. Breviter, antequam ad alia progrediamur, id *Privilegia*
adjicere lubet, istos præfectos atque susceptores plurima *præfecto-*
privilegia habuisse, ita enim filii ipsorum, in eorum, cum *rum.*
diem suum obiissent, locum succedebant. *L. 5. C. d. Cohort.*
Quod ex nulla aliaratione factum est, quã ut eos hoc mo-
do ad majorem fidelitatem obstringerent. *Corv. ad*
C. r. d. Cohort. His & decima quinta pars copiarum daba-
tur. *Nov. 130.* Sicut & aliarum rerum susceptores certam
partem cedere deprehendimus. *l. 9. C. d. Suscept.* conf. *Go-*
thofr. ad l. 11. C. d. Erog. milit. annon. sub lit. 4. nec non im-
munes erant, quo minus ad testimonium perhibendum
compelli possent. *l. 19. ff. d. Testib. conf. Dn. Menk.* Patro-
nus & Præceptor meus omni honoris cultu venerandus. *in*
Tr. Synopt. ad l. and. r. d. Testib. p. 332. Quibus privilegiis indigni
judicabantur, si negligentes in officio esse cœperint. *L. 10.*
C. d. Ann. & Tribut. Menoch. Conf. 263. n. 14. licet istius-
modi officiales non præsumantur esse negligentes. *L. 2.*
C. d. Offic. Civ. Ind. Mascard. d. Probat. Conc. 1093. Menoch.
Conf. 1205. n. 48.

§. XIV. Cum itaque de iis in §. præcedentibus ege-
rimus, qui curam provisionis in se susceperant; jam sa-
tis commode quaeritur, quisnam ad provisionem milita-
rem

*Quinam
conferre de-
bent ad pro-
visionem?*

rem contribuere debet? Regulariter vero omnes ad onus istud ferendum adstricti sint; cum enim in subditorum salutem à Principe bella gerantur, aequitatis quoque est, ut in medijs ad finem belli obtinendum spectantibus suppeditandis non difficiles sunt. *C. non debet 22. d. Regal. in 6.* Onus enim quod omnes tangit ab omnibus est sufferendum. *C. Si compromissarii §. porro de Elect. in 6. l. 52. C. d. Decur.* Ubi dicitur: Non debere unum aliquem solum gravari oneroso munere, Si & alii suppetant. Quod tamen saltem ad supremam necessitatem & reipublicae salutem atque tutelam restringendum est. vid. *Grot. d. Jur. bell. & pac. l. 2. c. 2. n. 6. seq.* Nulla enim in re majus principes populorum incurrant odium, quam si eos nimis gravare coeperint oneribus. *fac. Nov. 130. in praefat. Quapropter quoque in dignitate constituti non sunt immunes. Das sie nicht zur Miliz das ihrige contribuieren.* Ab oneribus enim istiusmodi nulla excusare solet dignitas. *L. obfistere. 9. §. 5. C. d. Annon. & Tribut. Gail. l. 2. Obf. 52. n. 11. Eneck. d. Privileg. Nec adversatur nostrae sententiae. L. Maximarum C. d. excus. min. utpote quae loquitur tantum de personalibus & sordidis Brun. ad C. T. d. Ann. & Tribut. ad l. 9.* Secus tamen sentiendum de Nobilibus bonis, ex quibus servitia equestria solvunt. *Mev. Part. 4. Dec. 106. Tiraquell. d. Nobil. c. 20. n. 165. seqq.* Vid. Autor. Des rechtlichen Bedenkens über die Frage, ob die von Ritterschafft wegen ihres Adelsstandes einige Privilegia vor andern Land: Ständen / sonderlich denen von Städten in contributionibus zu prætendiren? Quæstio hic haut incommode instituenda. An servitia Feudalia Die Ritter Pferde in natura aut pretio interveniente præstari debeant? Regulariter vero omnino statuendū est, in natura sisti debere; cum aliud pro alio non sit solvendi Dn.

Dn. Stryeck. *Exam. Jur. Feud. c. 18. qv. 26.* nisi necessitas reipublicae id exigat. Rosenth. *c. 8. Concl. 23. n. 13. lit. G.* aut Dominus directus pretio acquirere velit, qui si praefupponitur, debent solvere certam pecuniariam indictionem, quae nomine hostenditarium. German. *Herren Steure* insignitur *2. F. 40. j. 2. F. 54. ibi indictae. Iter. d. Feud. Imp. c. 21. L. 1. sequ.* Rittersh. *In. P. I. F. l. 2. c. 1. qu. 21. seq.* Matth. *d. Afflict. Dec. 25. l. n. 3.* In Provinciis Saxoniae Elect. Vasalli pecunia certa servitia militaria redimere solent, quae penio donativum aut Praesent-Gelder nuncupatur *conf. Dec. elect. Nov. 31.* Sed quid in circulis in hoc puncto in usu sit, apparet ex Recessu circulari Bilefeldensi *d. Ao. 1682.* Ubi liberum relinquitur statibus *Ihr Contingent an Mannschafft oder am Gelde zullefern.* Quid olim obtinuerit, cognoscere licet ex *Rec. Imp. 1522. t. 9. und was sie zu.* Nec non *R. 7. 1555. §. ferne 79. add. Disp. Dn. Praefid. de Milit. Circ. c. 1. §. 11.*

Vasalli in Saxoniae servitia redimere possunt.

§. XV. Nec forenses a collatione ad provisionem immunes sunt *L. un. c. d. Vacat. mun. publ. Sreph. Bertrand. Vol. 3. Cons. 57. Carpz. l. 4. R. 42. n. 8. Rosenth. d. Feud. c. 8. Conc. 80.* in primis si in libro aestimi seu catastro civitatis descripti sint. *Mev. Part. 8. D. 96. n. 1. Myns. l. 5. O. 22.* Per Catastrationem enim quasi contrahitur obligatio personalis & realis *L. 4. C. d. Agric. §. cens. Richt. Dec. 70. n. 49.* ubi *praejud.* nec ii quidem pro exemptis haberi possunt, qui rescriptum a Principe consequuti sunt. *l. 6. C. d. Ann. l. 3. C. d. Praec. Imper. off.* Quod tamen limitari debet, nisi princeps clausulam: *Ex certa scientia*, addiderit. *Perez. ad C. c. t. d. Annon. n. 31. conf. Brunn. ad L. 4. §. 6.* Hodie vero in Imperio a Domino ratione territorii sui immunitas concedi potest *J. P. O. §. M. A. 8. §. 1. l. un. C. d. qui a Principe*

Forenses quoque obnoxii sunt provisioni.

Rescriptum Principis non licet.

Vocat, add. Ziegl. *d. Jur. Maj.* l. 2. C. 2. §. 44. 45. Multominus vero Magiltratus municipalis aliquem eximere potest. Menck. *in Fabb. ad Pand. t. d. Jur. immun.* licet dissentiat Zahn. *Ichmograph. Mun.* 165. Non obstitit l. 1. C. d. *Decret. Decur. subimmun.* utpote quæ singulare privilegium ordini municipali concessum refert. Dn. Menck. *c. loc.* Quod si Notarii falsum instrumentum immunitatis a provisione militari conscripserint, flammæ supplicio afficiendi sunt l. 1. C. d. *Immun. nem. conc. conf.* Brunn. *ad b. l. n. 1.* Quæ pœna licet hodie ab usu recesserit, alia tamen satis gravi coercendi veniunt. l. 2. ff. *ad l. Jul. Majest.* Menoch. l. 2. *arbitr.* 7. 2. 582. n. 2. Quomodo vero hæredes post mortem debitoris ad satisfaciendum obligati sint, apparet *ex l. 7. ff. d. Publ. Klock. d. contrib. c. II. n. 180.* Quid vero de consuetudine struendum? An ea aboneribus militaribus immunitatem inducere potest? Quod asserendum putamus nixi autoritate R. I. *d. An. 1442. §. Wie wohl in den jüngsten ibi: Alten gebrauch nach Christ. Dec. 141. n. 4. Georg. Mundius d. Muner. & honor. c. 6. n. 78.*

Quid circa
Clericos ob-
tineat?

§. XVI. An vero Clerici & Personæ Ecclesiasticæ immunes esse debent? hic disquirendum erit. Cum vero illæ exclusæ sint ab omni onere occasione bellorum imposito per *Instr. Pac. Osabr. art. 7.* hoc privilegio quoque frui debent, ne, si ejusmodi oneribus graventur dignitas sacerdotum exemta confundatur, ut loquitur Imperator in l. 7. c. d. *Episc. & Cler. add. L. ult. C. d. Excus. mun.* Carpz. *Consst. l. 1. t. 7. Dec. 123.* add. *Churfl. Sächs. Kirchen Ordnung t. von Immunitäten §. darneben sollen.* Quos propterea etiam specialiter excepit Sereniss. Elect. Saxon. Joh. Georg. IV. *in Ord. milit.* Hoc vero tum non procederet, si Dominus territorii specialiter constitueret,
ut

ut ne quidem personæ ab hisce & similibus oneribus alias privilegiatæ hoc casu sint exemptæ, veluti apparet ex Potentissimi Polon. Reg. Frid. August. *Rescripto dat in Rayser Carls Bad. d. 20. Maji. 1695.* Nec minus se oneri huic subijcere debent, si maxima urgeat necessitas, ita ut Laici soli impares sint impensis exsolvendis c. 4. § 7. X. d. *Immunit. Eccles.* ibique Gonzalez. Tellez. j. Mev. 7. *Decis. 144. n. 3. seqq.* Alias limitationes prolixè deductas vide apud Excellent. Wildvogelium in *disp. d. Salgamo. c. 2. §. 18. 19. seqq.* Plura quidem de personis hic loci monenda essent, cum vero in sequent. Cap. ex instituto has quæstiones ventilare animus sit, lectorem eo ablegare volumus, vbi, quid de Professoribus, creditoribus antichreticis aliisque personis hac ex parte statuendum sit, occupati erimus.

§. XVII. Sed quisnam ad militiam imperii ea sup-
 peditat, quibus necessaria provisio fit? Eam vero curam
 Imperatoris & Statuum esse, extra Controversiam po-
 situm est. Legi hic loci merentur verba ex recessu
 Imperii Wormatiensi de A. 1521. Item haben. Verba
 sic se habent: Haben wir ihnen den Ständen/ und
 sie wiederum mit uns vertragen und vereintiget/ daß ei-
 nen Reysigen in diesen Zug den Monath nicht über zehen
 Gilden auf sein Pferd/ und einen Fußi Knecht nicht über 4.
 Rheinische Gilden für Soldt/ Kost und Schaden gegeben
 werden sollen. Cum qua amice conspirat R. A. Zu Regen-
 spurg de Anno 1551. §. und haben wir. Nec non R. A. zu Aug-
 spurg de Anno 1566. §. und haben. Licet nonnunquam
 statum tantum mentio injiciatur, cujusrei exemplum
 adduci potest ex R. I. zu Augspurg de Anno 2530. Für-
 sien haben sich. add. R. A. zu Speyer de Anno 5144 §. Und
 wie wohl. Ac proinde civitates quoque imperiales ra-
 tam suam conferre tenentur; Multa notata digna colligere licet ex Londorpii *Tom. V. act. publ. fol. 17.* Ibi de inopia

*Quid in mi-
 litia Imperii
 obtineat?*

22 CAP. I. DE NECESSITATE PROVISIONIS

pia sua, ad quam redactæ essent, conqueruntur; ne tamen plane a contributione se eximant, pollicentur, se tantum ad exercitum conferre velle, in quantum præsens rerum suarum status id permitteret. Vid. etiam Der Churfürsten und Stände des Reichs mehrmahlig überreichtes Gutachten in puncto militiae & contributionis an Jhrl. Kaiserl. Majestät. Dn. Præs. *ie Disp. d. Milit. Imp. C. 4. §. 6.* Quid vero si Status contumaces sint quo minus mitant suam quoram Jhr Contingent? post binam denunciationem citandi sunt ad dicendam rationem, quo facto si perstant in contumacia, ipsos sumus & damna solvere oportet, & insuper duplum loco pœnæ in die Kriegs Cassè. Vid. *Conclus. Imp. von der verbesserten Executions Ordnung. d. 10. 1670. C. XI.* Conf. hic iterum supra laudata Disput. *Dd. Milit. Circul. cap. 4. §. 6.*

Quibus provisionis debetur.

§. XIIX. Cum ergo constet, & quinam provisioni militari procurandæ præsent, & a quibus in eum finem aliquid conferri debeat, nunc accuratius quoque disquirere liceat, quibusnam provisio ista competat. Militibus de ea prospiciendum esse, certum est, qui in numerum militum relati fuere. *l. 42. ff. de Testam. milit.* An vero voluntarii milites eodem beneficio fruantur, sub incudem Disputationis haut immerito revocandum? Multi & quidem gravissimæ autoritatis Dd. hic contrariam sententiam amplectuntur ex sequentibus rationibus, quia nimirum 1) isti voluntarii milites cum tyronibus comparandi sunt, qui militis nomine haut venire solent. *l. 42. ff. d. Testam. milit.* quibus 2) accedit, quod plerumque tales onerosi reipublicæ esse soleant, nec unquam matriculæ militari inserti fuerint. Carolus a Mansfeld. *Mag. Milit. tr. 2. p. 2. c. un. §. 8.* hinc quoque 3) tempore nostro satis rigorosè interdictum fuit, ne istius-

An voluntariis?

istiusmodi homines se immiscerent. vid. *Röntal. Maj. in Dennemarck Kriegs- Articul-Brief Christian. IV.* Bey keiner Compagnie sollen einige Volonteur Pferde oder Vöckel als gemuffert und in Dienste ist/ zugelassen werden. Sed his non obstantibus omnino voluntariis idem privilegium tribuendum esse persuasus sum, cum non modo utilia officia saepius reipublicae praestent, sed etiam sub nomine militum veniant Petr. Gregor. Tholos. *in synt. jur. univ. l. 19. c. 3. n. 23.* praesertim cum in Imperio quoque id sancitum sit, ne excludantur. vid. *Reuter Bestallung Maxim. II. de Ao. 1670. §. 39.* & novissime die Disciplin Puncten welche von des Herrn General Lieutenant Marggrafen zu Baden Hoch. Fürstl. Durchl. verfasst / und bey der Militz am Rhein publicirt worden. apud Sebast. Gruben in seiner heutigen Kriegs Disciplin p. 2. p. 50. Dergleichen samten alle Fouragierer von den General Stab Commissarial, Proviant, Volontairen und andern außer denen Regimentern stehenden Soldaten in Kriegs-Dienste/ welche nach der Artillerie in fouragiren sich gleichfalls reguliren sollen. Absentibus vero provisionem non deberi, satis luculenter exinde constat, quia nemini licitum erat tempore expeditionis discedere, ita ut ii quoque, qui militibus licentiam discedendi Germ. einen Paß, concedebant? graviter punirentur. *L. 1. C. d. Comment.* Si vero eo tempore id fiat, quo ipsorum usus non adeo necessarius est, omnino pro praesentibus haberi debent *l. 1. ff. de re milit. l. 9. C. d. proxim. sacror. serim.* Modo tempus commeatus non excedant. *l. 3. §. si ad diem l. 14. in pr. ff. de re milit.* Petr. Surd. *Conf. 42. n. 2. seqq.* Cum istis consentit *Ord. n. Gallic. militar. §. 1. 509.* Das die Lebens Mittel sollen gegeben werden denen so gegen wärtig und effective auf den Fuß. *J. Elect. Brand. Edict. mil. §. 4.* Ita quoque mit

militibus aegris & adversa valetudine laborantibus id non denegari potest. *a. l. 4. §. 5. ff. d. stat. liber.* Abb. in *C. I. X. d. Cler. agrot.* Benigne de hoc casu disposuit Ferdinand. in *Art. Briefe §. 68.* Verb. oder sonst frantz werde soll seine leibes Befoldung doch ihren fortgang haben.

Quinam hodie cum domesticis comparantur.

§. XIX. Domesticis & Protectoribus, qui hodie comparantur cum iis, qui Germanice dicuntur: Die Leib-Garde; eadem provisio, sicuti aliis militibus debetur; cum enim vitam suam bellicis periculis exponant, iniquum esset, si quoque non iisdem privilegiis gauderent; spectant huc tituli *Cod. d. Domest. & Protect. De Castrens. & Ministerian.* Nec non huc referri debent die Cadets Grand Mosquetairs, quorum nomina hodie satis superque nota sunt. Conf. Perez. in *C. t. de Domest. & Prot. n. r.*

Non debent ab uno numero ad alium transferri.

§. XX. Quid vero? an iis quoque debetur provisio, qui ab uno numero ad alium transferuntur? expresse id negatur in *L. 14. C. d. re milit.* nisi consensus principis accedat *C. 5. X. d. Translat.* quia honoris augmentum, non ambitione sed labore quaerendum *Christin. Dec. 136. n. 4.* Brunn. ad *C. t. d. re mil. n. 4. & 5.* ac proinde quoque à provisione exulare debere statuendum est; licet vero hoc hodie non amplius attendatur, prout ostendit Dn. Praef. in *Annot. Min. ad tit. 36. qu. 4. Mem. Cod. Brunnem.* hanc rationem subjiciens: Indem sie nunmehr bey allen Regimentem gleiche exercitia haben. Nihilominus tamen ex hac parte omnibus fraudibus via praeccludenda est, cum saepius accidere solet, ut unus duplicem personam repraesentare, ac proinde duplex stipendium duplicemque provisionem accipere velit. Quemadmodum enim in spirituali militia non licet uni habere duas prebendas *Cap. 7. §. 14. X. de Prebendis.* *Christ. Decis.*

134. n. 25. seqq. Ita quoque in legibus Justinianæis technis istis obviam itum fuit in *L. 5. C. qui militar. poss. vel non. verb. Interdicendis in commune cunctis binis pluribusve militibus. j. L. ult. C. c. tit.* Optime huc referri possunt verba Livii: *Unus duos simul magistratus præsertim Curules gerere aut administrare non potest. Lib. 12.* Quæ cum ita sint; nec provisionem præterire possunt, quod expressis verbis constitutum fuit in der Königlich Französischen Kriegs-Ordinance hiſce verbis §. 7. Demnach die Werpſegung einzig und allein zu Unterhaltung der Soldaten/ und nicht daß die Officirer und Knechte einigen Gewinn damit treiben sollen angeſehen iſt; ſo wollen ſeine Königl. Majestät, daß kein officirer für ſich und ſeine Pferde mehr Werpſegung nehme/ als in Uſebung einer Charge, wenn Er auch gleich viel Chargen hätte/ bey Strafe/ ſo diejenigen verurtheilen/ welche andern unbilliger Weiſe abdringen und anpreſſen ꝛc. Præcipue vero cavendum est a ducibus militaribus, ne animo ſtipendia militum intercipiendi alios ad numerum explendum ſurrogent, qui vere milites non ſunt. Audiant potius, quid ſtatuat Justinianus in *L. fin. §. unumquemque C. d. offic. præf. Præf. afr. magis enim debent duces & tribuni supra deputata ſibi emolumenta ſecundum labores ſuos de noſtra largitate remunerationem ſperare, & non de commætu militum vel de eorum ſtipendiis ſibi lucrum acquirere.* Germ. Daß ſie bey der Compagnie keine blinden haben ſollen. Satis gravem pœnam dictam deprehendimus ab Imperatore Maximiliano *art. 47. 48. & 49.* Articul Brieffe: Es ſoll in der Muſterung ein jeder bey ſeinen rechten Lauf und Zunahmen auch die Stadt/ darinnen oder babey er am nechſten geböhren iſt/ nennen und einſchreiben laſſen. Es ſoll keiner Vortheil oder Betrug gebrauchen und jemand dazu helfen rathen oder fördern damit

wie und das Heil. Reich mit unbilligen und unzulässigen Soldt beschwehret und betrogen werden/ wie das beschehen mag oder kan/ bey jedes Eydt oder Pflichten. Huc quoque pertinet, Chursl. Durchl. zu Sachsen Art. Brief *art. 31.* Es soll sich in der Musterung. addat. das Chursl. Brandenbr. Krieges-Recht: *tit. 16. art. 79.* Quænam pœnæ hoc scelerè admisso cum ducibus bellicis tum militibus ad numerum explendum surrogatis denem blinden infligenda veniat, constat ex supra cit. *Ord. Gall. Milit. §. 51.* Weisn auch 10. Cui adde jus milit. *Succ. l. 20.* von der Musterung *art. 91. & seq.* Holland Re. *Ord. art. 69. & seqq.* conf. Fritsch. *Exerc. V. d. delict. Milit. §. 56.*

*Hereditibus
militum
quoque de-
betur pro-
visio.*

§. XXI. Non abs re fore puto, cum quæstio hic loci instituat; quid tunc obtinere debeat, si forte fortuna miles, antequam annonam sibi debitam acceperit, diem suum obierit? Hic videtur quidem primo intuitu respondendum esse, heredes eam non prætere posse, cum favor militiæ non possit egredi personam; cessantibus vero officiis militaribus, cessare quoque debent emolumenta; accedit, si miles sibi debitam provisionem elapsò anno per negligentiam non petiisset, id postea illi non concedebatur petere sed fisci commodis vindicebatur. *l. fortissimi 6 C. d. Erog. milit. ann.* Quicquid tamen sit, moriente milite omnes pecuniæ, quæ mortuo in eum usque diem debentur hæredi persolvendæ secundum divalem constitutionem. *l. jubemus 16. C. eod. j. l. 14. ibid.* Quapropter quoque necesse erat, ut ab hæredibus indicia (Proba vocabant) exhiberentur. conf. Godesc. *Stewec. Comment. ad l. 3. Veget. p. 257.* ubi sequens Ammiani locus allegatus fuit: *Annone militaris offerebantur judicia, ut ipsi nominant proba & animalia publica monstrabantur. L. 12. sub fin.* Sed a quonam accipiebant illa judicia? ab iis, nisi opinio me fal-

fallit, qui rationes militum tractabant; quos Vegetius librarios vocat *l. 2. c. 7.* Actuarios appellant Imperatores in *L. 16. C. d. Erog. milit. Annon.* Ceterum militum nomen non mereri, calones pueros & reliquum genus fruges consumere natum, hinc nec annonas iis præberi deberi, cum a militia amandari debeant, prolixius demonstrabitur alia occasione.

§. XXII. Hæc de iis, qui curam gerunt provisionis, nec non, quibus ea debetur, jam despiciendum erit, quid nam sub nomine hoc præberi debeat. Sane militi Romano præter necessitatem nihil quicquam tributum esse, evincunt ea, quæ adducit Perez. *ad Cod. T. d. Erog. ann. mil. n. 2. 3.* Omnia huc pertinentia quasi uno adpectu sistere nititur Fronsberg. in *der Kriegs Ordnung L. 5. Opera pretium quoque erit adire die Französische Verpflegung und Marsch Ordnung. art. 1. 2. & seqq. add. art. 4. der Reuter Bestallung conf. Disp. d. trans. mil. Dn. Præf. membr. 2. Sect. 4. num. 12.* Prius vero notandum erit, prudenter in Jure Civili prospectum esse, ut milites in accipienda annona modesti sint, citra querelam enim provincialium ali debent, nihilque præter legitima stipendia exigendum est. *Nov. 130.* hinc Cœnaticorum nomine milites nihil penitus a Provincialibus accipere debebant; Illos enim oportebat commoda sua, quæ in annorum perceptione adipiscuntur, accipientes extrinsecus detrimentis neminem afficere, veluti expresse sancitum in *L. 3. C. d. Erog. mil. ann.* Hoc probe contra milites nostri temporis notandum putat Christin. *V. 5. Dec. 193. n. 10.* & Perez. *ad C. d. Erog. n. 10.* quippe qui omnes humanitatis leges transfiliunt. Lucas de Penna *ad L. 5. & 6. C. d. r. Rol a Valla Vol. 1. Conf. 66. n. 2. 10. 58. seq.* Idem quoque Penna *ad L. 5. C. d. met. & epid.* scribit hæc leges valde quidem esse pulchras & bonas, sed ob neglectum justitiæ & militum nostrorum nequitiam

Quid nam
militibus
tribuendum
sit.

tiam male servari. Sed haud immerito Manzius ad hæc verba Pennæ exclamavit: *O bone Penna, quid scripsisset tua penna, si modernos vidisses milites qui extorquent, non petunt.* &c. Theaur. l. 1. qv. for. 93. n. 11. p. m. 481. Sed quid consilii, ut ex hac parte impetus isti effrenes cohibeantur? Puto vero optime medelam afferri posse, si attendamus ad modum, quo militem suum Romani aluerint, Quemadmodum vero sub verbo victus ex Ulpiani interpretatione. l. 43. ff. de V. S. Continentur non tantū quæ esui poruique inserviunt, quæque ad vivendum homini necessaria sunt, sed vestes etiam & cetera, quibus tuendi corporis nostri gratia utimur. l. 44. ff. de V. S. vid. Paul. de Citadinis de Jure Patron. P. 6. art. 4. n. 10. conf. Joh. Gœddæus add. l. 44. ff. de V. S. Ita etiam militibus de his omnibus provideri debet. l. 1. C. Theod. de Vest. milit. ar. Quapropter annonarum appellatione venire vestes, norat Jacob. Gothofr. ad d. L. 1. C. Theod. Militarium vestium meminit & Vegetius l. 2. c. 19. Nec aliquibus, inquit, milites instituti deputabantur obsequiis, nec privata iisdem negotia mandabantur, siquidem incongruum videbatur Imperatoris militem, qui veste & annona publica pascerebatur, uti licatibus vacare privatis. Quæritur, an quoque arma ad provisionem pertineant? Quod affirmandum omnino, cum militia consistere nequeat, nisi miles armis instructus fuerit. Quemadmodum enim libri studiosorum victus nomine contineantur, ut ex hac ratione a Gabella immunes habeantur. Ziegl. d. Jur. Maj. l. 2. c. 9. §. 3. Licet contrariam sententiam tueatur Regner. Sixtin. de Regal. l. 2. c. 6. n. 134. ita quoque decidendum est ratione armorum militum, quæ olim militiae adeo propria fuere, ut Justinianus contra L. 2. ff. ad L. Jul. de Vi Public. privatis usum armorum interdixerit per Nov. LXXXV. ita ut & fabricenses, qui arma publico

Vestes quoque debentur.

An arma huc pertinent?

ar-

armamentario non inferrent, sed intra privatos distraherent, suppliciiis subijci, & emtoribus sine refusione pretii arma auferri, publicoque vindicare juberet. vid. Dn. Tabor. *d. Jur. Armor. c. 2.* Vestes vero militi deberi extra controversiam positum est, & satis egregie hac ex parte prospexit *rot. vir. C. d. Vest. militar.* Ut vero illae Vestes suppeditarentur, hoc intuitu certus canon inferbatur *l. 1. c. vir. & fortissimis militibus pro ea pretium nonnunquam solvebatur. l. 3. & 4. C. eod. ibid.* Cujac. Licet vero olim militibus vestes darentur sine stipendiorum deminutione. vid. Plutarch. *in Vit. Grach.* hoc tamen hodie aliter obtinet, cum eas a Praefectis militum comparari & ipsis in stipendium imputari videas, id quod bona fide faciendum, ut reliquum necessariis alimentis sufficiat, monitum fuit a Feltmann. *Resp. Milit. 4. n. 29.* qui citatus a Dn. Menck. *in Tabul. Synopt. ad ff. t. d. re milit.* In imperio ex hac parte nihil intermissum est, quod belli administrationi praedudicium adferre possit, cum lege publica cautum sit, ut miles bene vestitus & rebus omnibus ad bellum necessariis instructus listatur. *a. l. 18. ff. d. Oper. liber. Reichs Abschied zu Augspurg d. Anno 1530. §. Demnach soll sich jeder Chur Fürst. Fürst und Stand mit seiner Anzahl Kriegs-Volck zu Ross und Fuß mittler Zeit also und dermassen geschickt und bereit machen/ daß er alsdann sein Kriegs-Volck/ wie oben gemeldet wohl gerüstet auf Zeit und Wahlstatt / so durch den Obersten Hauptmann und Kriegs-Rathe ernannt werden/ unverzüglich schicken und derhalben an ihm kein Mangel oder Säumnis erscheinen lasse. Conf. Reichs Abschied zu Speyer d. An. 1542. §. Wannun aber ic.*

§. XXIII. Ut vero omnibus militum querelis occasio praescinderetur; opera adhibebatur, ne in portione debita ipsis assignanda mora necceretur, propterea militibus nonnunquam solatii loco aliqua pecunia sti-

sup 238/4
- 238/4 sup
- 238/4

am 16. 17.
- 1109 and
5/1000

Mora deber
evitari in
provisione.

stipendio imputanda prærogabatur. *l. 16. C. d. Erog. milit. ann. l. 1. C. d. re militar.* Actuarius eam tempore erogationis recipiebat, & exacto in singulos solidos tremissem i. e. solidi partem tertiam loco interesse pacisci licebat. Corvin. *ad Cod. d. t.* Imo fiebat hujus militaris annonæ distributio secundum præscriptum dierum ordinem *l. 1. c. 1.* & quidem per capita *l. 6. c. 1.* sed nostro quoque tempore salubres sanctiones prostant, ut justo tempore militibus stipendia solvantur, ne vero ii, qui prærogationem faciunt, damnum subeant; Sereniss. Elect. Brandenb. *in jure milit. art. 83.* ita disposuit: der seinen Reutern und Soldaten etwas fürstrecket / und die Bezahlung wieder begehret / der soll es unsern Commissarien anmelden / die die Schuld also abziehen sollen / daß der Soldate gleichwohl Unterhalt habe / und unsere Dienste nicht gehindert werden; idem quoque expressum fuit in den Schwedischen Kriegs Recht *art. 104.* Bene itaque à Joh. Jovian. Contano *l. 5. d. Obedient Cap. fin. m. p. 90.* dictum fuit tria præcipue esse, quæ militem ad servitia militaria ineptum imo rebellem redderent. 1) si duces negligentes disciplinæ militaris existerent. 2) si milites otio torpere sinerent. Præcipue vero 3) si ipsi stipendia justo tempore non solverentur, hinc enim proficisci furta latrocinia & homicidia. Nihilominus tamen sedulo cavebatur, ne milites hac benignitate abuti inciperent, cum nulli eorum pro annonis, quæ in provincia delegabantur, repudiata ad tempus specierum copia & inopiæ occasione captata, pretia liceat postulare, ita ut si quis propter anni abundantiam suscipere oblata neglexerit, & postea impositis pro necessitate rerum pretiis repudiata taxaverit, neq; id, quod contra legem expetit, exigere neq; id, quod as-

affimulaverit accipere, consequi ipsi liceat, prout verba habent in L. 7. C. d. Erog. milit. annon. ubi Gothofr. lit. K.

§. XXIV. Sed quid an licebat militi pro annona assignata pecuniam exigere, quod ad rationis nominæ juri cognitum? Respondere nobis liceat ex jam antea alegata l. 7. C. d. Erog. mil. ann. in negativam sententiam; rationem hujus asserti allegare non adeo difficile erit, cum non tantum favor provincialium, quibus ut plurimum annonæ quam paratæ pecuniæ, quam nemo in promptu habere præsumitur a l. 2. C. d. Usur. rei jud. facilior præstatio Dn. Stryk in *Dissert. d. Trans. mil. m. 2. §. 4. n. 11.* Sed ipsorum quoque militum emolumentum id suadere videtur, ne post annonam repudiariam, pecunia profusa, utroque demum destituti rapaces incolarum bonis immittant manus, vel egestate enerventur. Burger. *Obs. 7. P. Mil. C. 1. Ob. 72.* & Petr. *Surdus t. 4. qv. 7. n. 1. & seq.* conf. Jacob. Gothofr. *ad l. 5. C. Theod. d. Vest. milit. n. 1.* De Galba quoque memorat Svetonius *cap. 7.* inter severitatis ejus exempla: *Militi, qui per expeditionem annonæ arctissima residuum cibariorum tritici modium centum denariis vendidisse arguebatur, vetuit, simul atque indigere cibo cœpisset, a quo quamvis opem ferri, & is fame extitit.* Confirmant mentem meam verba *articuli 1. Der Französischen Krieges ordinance de Anno 1665.* Es verbieten ihre Königl. Maj. allen ihren Kriegs Bedienten den ihnen gelieferten Proviant zu verkaufen oder sonst zuveressern und zwar den Officirern bey Straffe der Castirung und degradirung, der Soldaten aber zu Roße und Fuß bey Straffe der Galern, wohin sie so fort geschickt werden sollen. Nec minus illis quoque pœna infligenda erat, qui annonam emere sustinebant a milite; ita ut si quis hoc fecerit, qui esset honestioris for-

fortunæ, bonorum confiscatione mulctaretur, sin abjectioris, capitali supplicio afficeretur, uti ex uno & altero testimonio probare nititur Corvin. *ad Cod. t. d. Erog. mil. ann.* huc spectat tenor sequentiam verborum, Der Königl. Französischen Krieges Ordinance *cit. loc.* So soll auch der / welcher den Proviant verkauffen würde/ so fort 1000. Französische Gulden Straffe geben / und der Bürger welcher den Proviant gekaufft / zum erstenmahl in das Hals-Eisen / zum zweyten mahl ausgestrichen werden ic. Si vero necessitate urgentissima id exigente pretium loco annonæ solvendum sit, ea a Præfecto Prætorio taxanda erat. *L. 15. Cod. d. Erog. mil. ann. Brunn. c. 1.* Imo ad eum modum adaratio fieri juberetur, quo species in foro distrahantur publico *l. 12. C. d. Erog. milit. vid. Perez. C. l. 12. t. 38. n. 17. add. DD. ad l. 63. ff. ad L. Falcid.*

*Non propria
autoritate
extorquea-
tur provisio.*

§. XXV. Istud vero intactum nullo modo præfermittere possumus, quod miles ea quæ sustentationi ipsius inferviebant, non propria autoritate arripere deberet, sed eum expectare oporteret, usque dum necessaria vitæ subsidia ipsi porrigerentur. Hinc eo casu non modo duplum extorquens restituere jubebatur. *c. 3. §. 5. Nov. 130.* sed & propria autoritate effrontem repellere licebat. *Tholos. d. Rep. L. 11. c. 7. n. 41.* nec advertatur huic asserto. *L. 14. c. d. Judæ.* quæ vindictam privatam cohibitam cupit. *L. 5. j. d. Injur. l. un. C. d. Famof. libellis j. Ord. Crimin. art. 110. Covarr. Var. Res. l. 1. c. 11. n. 7. Mevius Part. III. Decis. 357. Sand. l. 5. t. 8. d. 6.* cum vindicta privata autoritate publica concessa contra legem minime impingat. *l. 29. §. 1. ff. ad L. aquil. j. l. 22. ad l. Jul. d. Adult.* præsertim cum jus naturæ quoque libertatem concedat, injustam vim continuo a se propulsandi. *l. 7. §. 2. ff. quod si aut clam. l. 3. ff. d. Iust. §. Jur. Injeb. L. II. C. 213.* Nec enim crimen ali-

aliquid pertimescat, cum sibi ultionis suæ arbitrium
 sciat esse concessum *L. 5. C. d. metat. j. l. 5. C. d. Execut. &
 Exact.* Nihilominus propriæ autoritati militum aliquid
 indulgendum esse existimo, si dolo aut ignavia magi-
 stratus loci milites non invenerint annonam; quod tamē
 sub hac restrictione Dn. Stryk. in sapius laudat. dissert.
d. Trans. milit. m. 2. §. 4. n. 10. tantummodo admittit: *Ut
 hoc casu non singulorum res involent, sed potius manus ad
 universitatis bona extendant. arg. l. 1. §. quod si ff. quod cuj.
 univer. nov.* Baldus *Vol. 5. Cons. 410.* Id quod Serenissi-
 mus Elector Brandenburgicus intendisse videtur, cum
in art. 8. Der Churf. Brandenb. March. Ordnung
 his verbis usus fuerit: *Das daran kein Mangel sey.* No-
 tata digna sunt verba, quibus milites ad modestiam ad-
 hibendam sedulo admonentur *In den Obersächsischen
 Kriegs artic. Briefe art. 11. Ob sichs aber begeben, daß der
 Proviant nicht eben zu bestimter Zeit vorhanden, oder auch ge-
 wisser Hinderung wegen nicht also fort ausgegeben werden
 könte/ sollet ihr euch deshalb nicht rottiren/ Geld ausruf-
 fen/ oder andern Ungehorsam und Rebellerey anstiften/ son-
 dern Geduld und Bescheidenheit gebrauchen/ und schuldige
 Herren Dienste einen Weg als den andern gebührend verrich-
 ten/ oder als Meuterer an Ehre/ Leib und Leben gestrafft wer-
 den.* add. *Churfürstl. Durchl. zu Sachsen Kriegs-
 Brief. art. 8.* Nobis hæc tanquam generaliora adduxisse
 sufficiat.

CAP. II.

De

PROVISIONE MILITUM

IN HYBERNIS.

E

§. Cum

§. I.

*Connexio-
ne ostendit,
& de provisi-
one militis
transcuntis
remissive.*

CUm huc usque egerimus de Provisione in gene-
re, nunc ordo nos devolvit ad provisionem, quæ
militibus in hybernis necessaria est. Equidem
antequam in hyberna perveniant milites, inter-
dum transeundi sunt fines vel proprii, vel aliorum Prin-
cipum, inde ante de provisione militis transcuntis non-
nulla dici oportebat. Verum cum ea, quæ huc pertinent,
satis fuse explicata sint *in disputatione Dn. de Schmettau
de Transitu militum Sect. III. & IV. quæ extat Vol. 1.
Disp. Dn. Præsid. ea repetere brevitati studentes, tempo-
reque exclusi, sponte superfedemus, satis habentes in-
dicasse, unde Lector harum rerum avidus pectus suum
exsaturare queat.*

*Hospitatio-
nis necessitas.*

§. II. Extra hyberna perpetuo versari milites fri-
gus bello minime opportunum vetat. De hospitii er-
go militibus providendum esse, nemo non videt, po-
tulat enim hoc jus & æquitas, ut eos, qui vitam suam
Saluti Reipublicæ consecrarunt, a frigore, aliisque com-
modis, quæ hiemale tempore comitari solent, absumi non
patiamur. Vide sis *Julianum Imperatorum omnium
doctissimum. ep. 39. ad Maxim. philosoph. Alexandrum ab
Alexandro Die Gen. l. IV. c. 10. Antiquus fuit Romano-
rum mos, ut milites sæpius non in oppida ad hybernand-
um in iis deducerentur, sed arctissime in castris de-
tenti sub pellibus intentoriis latitare tenerentur. Conf.
Rosin. Ant. R. l. X. c. XI. sqq. primum Postumium singu-
lari inductum odio Prænestinis hospitia imperasse, ex
Livio l. XLII. Tabor in Comm. ad Tit. Codic. d. Merat. &
Epidem p. l. c. IV. existimat; quæ providendi ratio, etsi
gravis & paulisper incommoda, valde tamen innoxia
fuit, quæ postea crescente imperio laxior facta, donec
sub*

*Veterum
Romanorum
Exemplum.*

sub Imperatoribus sequioribus marcescente Imperii
 flore plane tandem cessaverit. Illud fortasse heic ob-
 fervare non à loco alienum erit, in eo errare Anteces-
 sorem Argentoratensem, quod arbitratur modo lau-
 datum morem apud Romanos antiquissimum fuisse.
 Demonstratu nobis difficile non erit, hybernationem
 in oppidis majori antiquitate gaudere. Idem enim
 Livius *L. V.* nos docet quod bello Veienti demum insti-
 tutum sit, ut milites in castris hyeme continerentur,
 cum antea per civitates digererentur. Accuratissimus
 hic Romanæ historiæ Conditor *Lib. XXVI* narrat: Can-
 nenses milites, ne in oppidis hospitia caperent, ignomi-
 niæ causa prohibitos esse, & iussos, ut ab omni urbe, de-
 cem passuum millibus castra hybernalìa extruerent.
 Sub pellibus hybernandi nos nunquam ita solus ob-
 tinuit, ut alter penitus in desuetudinem abiret, tempe-
 statis potius semper habita ratio. Julius enim Cæsar,
 cum milites ob continuos imbres sub pellibus diutius
 contineri non possent, exercitum in hybernis colloca-
 vit, vide ipsum Cæsarem *l. III. de bello Gallico*. Livius
L. XLVI. inquit: exercitum in hyberna esse dimissum,
 maximam partem ab Amphipoli, reliquas à propinquis
 urbibus receptas esse, & *L. XXXVIII.* hæc habet verba:
Instare hyemem, aut sub pellibus habendos milites fore, aut, si
concedere in hyberna vellent, bellum differendum in æstatem.
 Conf. Valtrinam *de militia Romana L. IV. C. V.* Jam diu
 exolevisse hanc consuetudinem res ipsa docet. In-
 auditum ferme hac nostra ætate exemplum est, quod
 fortissimus HEROS EUGENIUS, princeps Sabaudix, Cæ-
 sarianarum in Italia Copiarum Dux, hac præterlapsa
 hyeme exercitum in castris continuerit, eodemque
 res adversus hostem maximas gesserit. Cui nihil am-
 plius

plius ad immortalē gloriam deesse viderur, quam is, qui gesta ejus seræ posteritati memoriæ prodat, quod jam dum factum esse Germanico & Gallico idiomate comperio. Tit. Germ. ita habet: *Von Leben und Thaten des Prinzen Eugenii*. Nos his missis institui- mus constitutiones de hybernis in Codice ab Imperatore sacratissimo relatas recensere, & occasione data cum moribus nostri temporis comparare, earumque utilitatem, quam nostro quoque tempore adferre possint, liquido ostendere. Eo ut inoffenso pede decurrere queamus, ostendemus primum quibus jus hospitia imperandi competat, deinde quorum sit milites in ædes suas recipere, & quænam loca ad hyberna deputanda sint, post hæc videbimus officia eorum, qui hospitia ordinant, tandem iustrabimus hospitium cum activorum tum passivorum officia, & quæ præterea militi ad sustentationem vitæ exhiberi debeant.

*De Voce ho-
spitationis
& Synonymis*

§. III. Antequam ad rem ipsam accedamus, pau- cula de vocibus substratæ nostræ materiæ prælibare libet. Receptio militis in hospitium hospitatio dicitur, quæ in Codice nostro variis modis exprimitur: dicitur enim aliquando onus hospites recipiendi *l. 3. C. d. Mun. Pat. in- terdum necessitas hospites recipiendi l. 10. §. 2. C. de vacat. & excusat.* Inprimis solennis est vox metata & Epidemetica; unde singularis est titulus in *C. de metatis & Epidemetiis* ad quem utroque oculo nobis respiciendum hoc loco erit. Sunt autem metata hospitia, quæ militibus aut aliis personis provinciales præbent, videatur Dionysius Gorhofred. *ad c. r.* Lucas de Penna & plerique alii Com- mentatores hanc vocem derivant a meta, unde est metari i. e. metam constituere, locum & spatium designare. Primum de castris usurpata; deinde ad quasvis man- siones hospitiaq; vox hæc translata. Quod Tabor dicit *p. 1.*

c. 2. l. c.

6. 2. l. c. Fabrum in Lexico suo non a meta sed a metiri hoc vocabulum deducere, id falsum esse, ocularis inspectio docet, nisi forte in novissimis editionibus, quas decus Academiae Fridericianae Clarissimus Cellarius nobis dedit, id mutatum fuerit. De voce Epidemica aliisque prolixius excurrere nobis volupe non est, potest adiri Tabor. l. c. aliique Commentatores, qui hic plena manu spargunt.

§ IV. Videamus ergo, cui jus hospitia imperandi con-
 veniat. Nulli hanc potestatem modo independenti
 concessam esse, quam ei, penes quem summa rerum est,
 probatu adeo difficile non est, si Codicem nostrum intro-
 spe principem: Imperator enim expresse interdicit pra-
 fidibus ne ullos hospitio gravent. l. fin. C. tit. de metar. &
 Epidem. conf. Nov. 134. c. 1. potest tamen aliis specialiter
 concedi arg. l. 4. ff. de off. procons. aut nisi magna fortuita-
 que causa id postulet. l. 6. C. b. r. vid. Arnoldus Corvinus
 a Belderer in methodica Codicis Justiniani enarratione p. II.
 p. 221. Et quid multis opus? est enim particula juris
 belli, quod adeo principi proprium est, ut sine hoc jure
 penes ipsum majestas integra residere nequeat, quod op-
 time norunt Reges Poloniarum & Britanniae, qui, cum
 in caeteris satis restricta sit eorum potestas, jus tamen bel-
 licum sibi integrum servarunt. Vid. Paurmeister. d. Ju-
 risd. c. 3. Dn. Becmann. in medi. Polit. dissert. 23. tb. 3. Ar-
 nicaeus d. Jur. Maj. l. 2. c. 5. Jus belli sub se complectitur
 non solum jus conferendi militem, arma imponendi,
 exarmandi, fortalitia extruendi, praesidium imponen-
 di, militem quo libet, ducendi, bellum indicandi & mo-
 vendi; Sed & jus hospitia indicendi, ista enim a se invicem
 se jungi difficulter possunt, consule hac de Mylerum ab
 Ehrenb.

Soli Principi
 competit
 Jure Cod.
 metata in-
 dicendi fa-
 cultas.

Ehrenb. d. stat. Imp. c. 74. §. 2. c. 88. Hering. de Jur. Burg. n. 681. Mey. ad jus Lubec. L. I. tit. 2. art. I. n. 4. Taborem Comment. ad tit. de Met. & Epid. p. 1. c. 6. Struv. l. f. c. 6. tb. 19. Si hæc ad antiquiora tempora Imperii Romani applicemus, manifestum est, illud jus aliquamdiu penes solos Imperatores substitisse. Tempore enim Octavii Augusti usque ad decessum stirpis Francorum Imperatorum & ultra status in Imperio Monarchicus obtinuit. Hinc in Lunica C. ut armorum us. omnibus infcio Imperatore armorum movendorum copia denegatur. Post hæc tempora autem status imperii eam potestatem, quam delegatam antea habebant, paulatim sibi propriam reddiderunt, sensimque ad societatem imperii aspirarunt, unde imperium Romano Germanicum longe aliam faciem nactum est. Non abs re E. erit, ut brevissimis eam paulo distinctius cognoscamus ratione hospitiorum indictionis.

An Imperatori hodie hoc jus tribuitur?

§. V. De Imperatore itaque hodierno primum dispiciemus; anne jure hospitia in imperio indicare queat. Nullo negotio quilibet animadvertit, non quæri: an ut Rex Hungariæ aut Bohemiæ, aut ut Dux Austriæ id possit in suis territoriis, sed de eo nunc solliciti sumus, an ut Imperator id possit in Imperio? hic ut debito modo procedamus, nec a justo tramite aberremus, considerandum erit, in quantum ei, ut Imperatori jus belli conveniat, in tantum ei etiam jus hospitia indicendi attribuendum erit. Diximus enim supra quod hoc ab illo comprehendatur, & cui unum competat, ei etiam alterum competere necesse sit. Si autem leges Imperii nostri fundamentales consideremus, deprehendimus distinguendum esse, anne ipse aliis bellum inferre destinaverit, hoc casu ei jus belli & jus hospitia jubendi in imperio dene-

denegandum est, quippe in capitulationibus ipsi huic Juri renunciarunt. vid. Capit. *Car. V. art. II. Capit. Ferdinand. I. art. 10. Cap. Matth. art. 7. Rudolph. II. art. 10. Ferdinand. II. art. 9. Ferdinand. III. art. 11.* ubi hæc verba habentur. Wir sollen und wollen freundlich und nachbarlich gegen denen Anstößenden und Christlichen Gewalten verhalten / kein Gezänck / Fehde anfaben / noch einig anders Krieger / ges. Volk ins Reich führen / ohne Vorwissen Rath und Einwilligung der Reichs - Stände oder zum wenigsten der Churfürstten. Atque hoc a Maximiliano ad hæc nostra tempora observata fuisse, ut in de cernendo bello semper statuum consensus fuerit requisitus, probatur in *d'isp. de Jur. milit. Imper. C. II. §. 2.* imo in Instrumento pacis Osnabr. sancitum est, ut gaudeant suffragiis, quando de hospitationibus militum instituentis deliberatur *art. 8. §. gaud. videatur Linnæus ad Capit. Carol. V. art. 11. Burgold. notit. Imp. p. 3. d. 2. n. 5. add. Tabor. l. c. p. 1. c. 6.* qui inepte hic distinguit inter potentiam atque actum sive exercitium, potentia quidem apud solum Imperatorem hoc jus residere, in actu atque exercitio requiri statuum consensum vid. eum *l. c. n. 8. p. 34.* inanem esse hanc distinctionem, exinde patet quod potentia, quæ nunquam in actum trahi potest, non meretur nomen potentia. Ad hæc non solum actus, sed & potentia sive jus Imperatori per leges fundamentales ademptum est. Si autem hostis propulsandus, neque res moram patitur, tum etiam non interrogatis statibus exercitu hosti obviare potest, hoc enim rerum statu etiam subditi, & quælibet urbs hosti ex improviso supervenienti sine principis jussu arma opponere potest, præsumitur enim hoc casu consentire, quod ipsum Hugo Grotius *l. 1. d. 7. B. & P. c. 3. §. 4.* probat;

bat; quidni ergo idem Imperatori liceret, cui præcipua Imperii cura demandata est. Quod etiam expressum in Capitulat. Leopoldi *art. 13.* Hoc consensu statuum præsupposito Imperatori directio hybernorum competit, ut exercitum imperii in circulis distribuatur, quemadmodum ratio belli, utilitas imperii id postulare videtur, ita habent verba *Recess. Imper. Ratisb. 1641. §. 20.* Und zwar so viel erstlich die Einquartirung betrifft. Sive itaque bellum consensu statuum, sive ex necessitate sine eorum præscitu coeptum sit, in metatis excedere non licet Imperatori, quique ruitionem Imperii semper spectare renetur, quod ipsum probat sæpius laudatus Tabor *l.c. p. 1. c. 7. §. 6. seq.* ex Capit. Ferdin. III. *art. 12. & 29.* non itaque temere indicet, atque deinde mature denunciabit vid. *Rec. Imp. 1641. & Corvinus p. 221. l.c.*

*Imperator
in territorio
pontificis
hospitatio-
nem indice-
re potest.*

§. VI. Hac occasione forte iusto curiosius quæreret aliquis: An Imperator in territorio Pontificis Romani hospitia imperare possit exigente necessitate, si nempe supponatur bellum, nomine Imperii geri, atque si in id a statibus consensum sit? Quod me atinet, salvo aliorum doctiorum iudicio, affirmantem amplecterer sententiam, ratione hac nixus: Quod reliquæ istæ Imperii Romani, quas Papa possidet, sub Ottone Magno perpetuo cum Regno Germanorum unitæ sint, ita ut qui esset Rex Germanorum, simul Romanorum esset Imperator, quod egregie ostendit Polyhistor Conring. *in aureo opere de finibz Imperii c. 20. seq.* apud Goldastum *Repl. pro Imp. c. 29.* Diploma reperitur, in quo Leo VIII. eas regiones, quæ à Carolo Magno sedi pontificiæ donatæ dicuntur, sponte Ottoni M. reddidit, verum hoc diploma Krantzius *L. 4. c. II.* genuinum non esse merito suspicatur. Frustra quoq; Pontifex obtendit præscriptionem, quæ adversus principes non valet,

let, & vel solus titulus: Rex Romanorum, satis ostendit, nunquam Germanos habuisse animum derelinquendi vid. Beecler. *Not. Imp. l. 2. c. 2. §. 7.* Ne nimis excreſcat materia præſens, cætera, quæ huc ſpectant, contrahemus. Statibus illud jus hoſpitiæ jubendi non eſſe denegandum, patet ex eo, quod illis in Capitulationibus ſuperioritas territorialis firmata ſit, ad quam ſine dubio jus metandi quoque pertinet; & in *Inſtrum. pac. Osnabr. §. gaudeant*, ſancitum eſt, ſingulis ſtatibus perpetuo liberum eſſe debere facere fœdera cum exteris, ex quo ſequitur, illis competere jus belligerandi, quod male Arnifæus *d. I. M. c. 2. n. 6.* iis controverſum reddit, cum quo arte connexū eſt jus metandi. Baldus, Mutius Surgens, Lindenspurius, alii que apud Taborē *l. c. p. 32.* contendunt jus hoc bellum gerendi atque metandi pertinere ad Regalia, & per conſequens ſtatibus non poſſe convenire, verum reſpondet laudatus Tabor, Regalia à Juribus Superioritatis territorialis non niſi nomine differre, quod etiam ex enumeratione partium ſatis clarum eſt *v. cap. un. quæ ſunt Regalia. 2. F. 56. Dn. Ziegl. in Tr. d. Jur. Majest. Dn. ab Einſtedel & Arnifæus Tr. d. Reg.* Ea enim in ſignum ſupremæ poteſtatis ad Reipublicæ dignitatem & utilitatem tuendam, competunt. Anton. *Diſp. 3. th. 6. lit. b. Ludw. c. 13. pr. Germ. Herrſchkeiten.* Etiamſi igitur ſtatus poſſint indicere hoſpitationes in territorio ſuo, non tamen id licet in alterius ſtatus Imperii territorio, non enim ibi habet ſuperioritatem territoriatem, ex qua fluit jus metandi. De Episcopis & prælatis Germaniæ non eſt quod dubitemus, quia ſtatus Imperii ſunt, adeoque commune jus habent. vid. Pauermeiſt. *de Jurisd. L. 2. c. 9. n. 8.* Mylerus ab Ehrenbach *d. ſtat. Imp. c. 9.* Gryphander *in Colloſſ. Weichb. c. 28.* Struvius *Jur. Feud. c. 1. th.*

Statibus quoque hoc jus competit.

Episcopis quoque in Germania competit.

F

4. Equi-

4. Equidem c. 23. qv. 8. & c. I. qv. 8. c. 23. severe militia illis prohibita, verum illud intelligendum de nudis episcopis, non autem de iis, qui simul sunt status imperii. De Capitulo sede vacante aliquis dubitare posset, cum vero omnia jura superioritatis exercere eas sit c. 2. X. *Ne sed Vacan.* Franciscus de Pavinis d. *Off. & Potest. cap. sede vacante qv. 6. prim. part. principal. n. 1.* Barbosa ad cap. 3. X. c. t. n. 13. Oliva d. *For. Eccles. P. 3. qv. 7. n. 76.* jus metandi quoque non exceptum esse debet. Ratio etiam hæc valet, quod sede vacante capitulo defensio territorii incumbat, ast hoc fieri non posset, nisi jus milites alendi atque hospitia distribuendi habeat. Sinold. Schuz. d. *stat. Rei Roman. Disp. 7. Litt. H. & 7.* præcipue vero hic legi meretur Dn. Georg. Gothofred. Swendend. cujus præmaturum obitum adhuc Lipsia nostra cum Magnifico ejus Parente luget. in *Disp. Inaugur. d. sed Episc. Vacat. tb. 8. n. 6. 7. & c.* De civitatibus liberis idem pronuntiamus, gaudent enim superioritate territoriali. Nequicquam And. Knichen in *Veritat. Apologet.* in contrarium nicitur, abunde enim ab aliis refutatus. Possunt enim tributa exigere, milites alere, arces atq; castella exstruere. vid. Knipsch. d. *civ. imper. l. 3. Limnæ Lib. 7. C. 1. n. 41. usque ad 45.* præcipua ratio est quod status imperii sint v. c. Limn. l. c. p. usque ad 126. & votum decisivum in comitiis imperii habent. *Instrum. pac. art. 8. §. tam universalibus. conf. Excerpt. Actor. apud Auctorem der Grundfeste p. 2. c. 6.* Quid vero Vicariis imperii hac ratione faciendum sit. Vid. Schwed. in *Synops. Jur. Public. P. Spec. Sect. I. cap. 33. §. 8.* Illud adhuc per modum superpondii quærere libet: An Rex Romanorum metara indicere possit. Negamus hoc, quia actu nullum habet imperium, sed saltem destinatus in Imperio Romano successor est, adifis

*Quid de
Capitulo se-
de vacante
obtineat?*

*Competit
quoque Ci-
vitatibus
Imperii.*

adifis *Capitul. Jos. §. 47.* ut adeo a veritatis tramite delinet Lynckerus, qui cum aliis multis in *Disput. de Rege Romanorum* ei Majestatem veram & realem attribuere non veretur, & ita quidem ut tamen duas majestates in Imperio asserere nolit, quæ contradictoria esse quilibet videt. *Carpz. d. leg. Reg. C. II. §. 5. n. 24. Rummelin ad A. B. P. 3. D. 2. th. 6.*

§. VII. Sufficiant hæc de iis, qui jus hospitia indicendi pro militibus habent, pauca quoque in medium proferre me non pigebit de iis, qui obligantur milites in hospitia recipere. Cum vero hoc munus reale sit, & patrimoniale, regulariter ab eo nemo excipiendus erit. *l. 3. §. 14. ff. d. Mun. & honor. l. 3. C. d. Mun. Patrim. Meier. in Colleg. Argentor. ad t. d. Mun. & honor. th. 5. vjd. quæ dicta sunt cap. 1.* Dari vero ab ordinaria hospitatione, exemptos extra controversiam positum est, brevique ferie eos sistere voluit. *Burger. Observ. Jur. Polit. Militar. cent. 1. observ. 68. Vivius Decif. 162. conf. Dn. Lincke in disp. de metat. militar. à §. 25. usque ad 31.* Nobis illos exemptos recensere sufficiat, qui LL. Cod. a metatis exempti sunt. Præcipue vero immunitatem merentur illi, qui illustrem dignitatem gerunt per *l. 9. C. d. Metat. Quam hospitacionis onus subire debent.* Quod de Consularibus & patritia dignitate præfulgentibus explicare voluit Dn. Brunn. *ad C. d. Metat. Christin. V. 5. Decif. 143. n. 16.* An vero consiliarii Principum, postquam resignarunt officia sua, huc referri debeant, prout statuit Papon, *d. Arrest. alleg. a Christin. Vol. 5. Decif. Belg. 46. n. 7.* De eo me dubitare facit *L. 10. C. d. meta & Epidem. cujus verba ita concepta sunt: Qui illustres dignitates honorarias quasunque sine actu impetra-verint, equo animo suas domus pandant.* Hoc asserum, si quis ad nostra tempora applicet; non sine ratione in eam

eam sententiam inclinandum esse arbitror, neque Confiliariis, Archiatris, aliisque qui non actu principi inferviunt, immunitatis privilegium tribuendum esse. Brunnem. *ad c. l. Quæ sententia propterea fortiore tibi-
cini innititur, quia nemo vel ex Sacro rescripto, vel ex
divali annotatione, seu pragmatica sanctione contra
hospitationis legem uti possit excusationis auxilio, ut
verba pulchre fluunt in L. 10. C. de metat. Et Epid. conf.
C. 1. §. 15. Licet verba ista in eum sensum tantummodo
explicanda veniant, si vel sub aut obreptitie rescriptum
impetratum fuerit, cum Principi in hoc casu manus
non debeant esse ligatæ. Sed si quis immunitatem in ge-
nere nactus fuerit, quæstio instituenda est; utrum id
privilegium quoque extendi debeat ad hospitationis
onus. Quod affirmandum omnino erit provocantes
ad generalitatem privilegii *a. l. 32. ff. ad l. Aquil. Gene-
ralem enim dispositionem species sub ea contentæ se-
quuntur Tusch. Tom. 4. lit. G. Concl. 29. Nec propterea
generalitatem hanc restringendam esse censemus, qua-
si immunitas alicui concessa ad extraordinaria munera
extendi nequeat, utpote quæ ob summam & extremam
necessitatem indicuntur. conf. Magn. Dn. Swendend.
Patronus & Promotor studiorum meorum obsequiose colen-
dus ad Eckold. t. d. Iur. imun. §. 5. voce per textum disertum.
ubi ad L. un. C. d. vacat. mun. publ. & L. 1. C. d. Indict. pro-
obstantibus adductas accuratissime respondit, licet dif-
ferentiat Carpz, l. 4. Resp. 75. n. 27. ubi præjudic. in contrarium.
In genere vero immunitatem ab hoc onere acquiri vel
ex privilegio, vel facto, vel consuetudine ajunt: Huc quo-
que spectat præscriptio. An vero præscriptio immemori-
alis requiratur, sive an quadragenaria sufficiat, inter se di-
sputant. Gilken, in Comm. ad Aulb. quas actiones C. d.
§§. Eccles. n. 7.**

§. VIII. Non vero tantum immunitate fruuntur ho- *Nec non.*
 nore præditi *a. l. 7. C. de Met.* sed quoque ad idem privi- *Facultatum*
 legium admiserunt omnium facultatum Professores Theo- *Professores.*
 dofius & Valentianus in *L. 8. C. d. Metet. & Epidem. j. L. 6.*
C. d. Prof. & Med. quorum scientia totus illuminatur
 mundus, ut habent verba *Auth. habita Ne fl. pro patr.*
 conf. Klock. *d. jur. Vectig.* Conc. 33. Jacob. Benius *Tr. d.*
Privil. DD. P. 3. Pr. 96. n. 5. quam immunitatem merito il-
 lis concedi contendit Hugo Grotius *l. 3. d. jur. B. & Pac.*
c. II. §. 10. Cujus Privilegii usum jure ad Advocatos Ordina-
 rios quoque extendi debere euincit Dionys. Gotho-
 fred. in *Not. ad C. l. 8. j. l. 11. 16. 17. C. d. Advocat. divers. judic.*
 Conferri hic meretur *L. 3. C. Theod. d. Metar. & Epidem.*
 Nec minus ad hunc censum numerari debent Clerici
C. I. X. d. Imm. Eccl. j. l. 1. Cod. d. Epif. & Cler. An vero hoc
 privilegium saltem ad orthodoxos exclusis hæreticis re- *An saltem*
 stringi debeat, satis acriter inuicem DD. contendunt. In *orthodoxi*
 immunita-
 Germania res dubio caret, cum tribus toleratis religio- *tatem ha-*
 nibus, quorum exercitium liberum in Instr. Pacis admis- *bent?*
 sum fuit, hac immunitate frui datum sit. vid. Instrum. Of-
 nabr. *art. 7.* Viduis quoque istud privilegium competere *Viduis ipso-*
 multi propugnare volunt; ast vero, id non procedere, *rum immu-*
 haut difficulter probari potest *ex l. 8. C. d. Metar. & Epidem.* *nitas non-*
 verba: *Quoad viuent* Nec contrariam sententiam confir- *competit.*
 mare valet. *L. mulieres. 13. C. d. dign.* quæ saltem loquitur de
 dignitatibus & foro mariti uxori tribuendo. Nihilomi-
 nus Jure Sax. Elect. eadem Immunitate donatas fuisse,
 nos edocet. *Die Chur-Fürstl. Sächs. Kirchen-Ordnung z.*
von Immunitäten §. darneben sollen j. Ord. milit. Saxon. §. 6. sub
 hac tamen restrictione §. adjecta: Wenn sie keine Bürger-
 Nahrung treiben.

§. IX. De Nobilibus itidem movent quæstionē, an illi ab *Nec nobili-*
 hospita- *bus?*

hospitatione immunitatē habeant? Qui affirmativæ sententiæ subscribunt; nituntur autoritate *L. 9. C. d. Metat.* verba: *honore prædiis &c.* Ast vero quam interpretationem ex hac parte adhibere teneamur, jam ex superioribus patebit. Quominus enim ipsos ad communionem hujus immunitatis admittamus, persuadet *Nov. 15. n. 6.* in qua dicit Imperator: *Convenire, unumquemque Nobilium semper functionem agere civitatum, quas inhabitat.* Quæ verba cum de oneribus personalibus, quæ tamen longe graviora sunt, concepta sint, multo magis ad onera patrimonialia referri poterunt. Tiraquell. *d. Nobil. c. 20. n. 165.* Si vero Feuda servitiis equestribus obnoxia possideant, secus erit *II. F. 23. j. l. 30. ff. de jurejur. Carpz. l. 4. R. 70.* Conferri hic loci debet *Resol. Gr. Saxon. d. Ao. 1661. von Rent. Sachen gr. 4. c. 5. p. 1084.* vid. quæ dicta sunt *cap. 1. §. 14.* Hinc Serenissimus Elector Saxon. in *Ord. milit. Ao. 1635.* publicata prædia nobilium a metatis immunita esse jussit: *art. 8. Adelige eigene Häuser auch deren Wittwen Wohnungen sollen mit keiner Einquartirung belastiget werden.* conf. quoque *art. 9. ibid.*

*Fabricensiu
officine im-
munes erant.*

§. X. Ut armorum commercium eo magis promoveretur, fabricensium officinæ a molestia hospitiū immunitate donatæ sunt. *L. 4. C. d. Met. & Epid. §. l. 8. C. Theod. c. t.* Idque intelligendum esse de privatis fabricensium domibus *Denen Büchsenstäfflern und Waffenschmieden/* & non tantum de publicis erudite observavit *Jacob. Gothofr. in Not. ad loc. cit.* Ex qua lege nonnulli inepte collegerunt, mercatores quoque a metatis exemptos fuisse vid. eundem *l. cit.* quod privilegium fabricensibus confirmatum fuit in *Ord. Caf. 1640. §. als erstl.* Quæ immunitas quoque certo modo prædiis agriculturalium competit, qui ab omni in quietudine liberandi sunt, ita ut
men-

menforem, qui præparandi gratia ad possessionē venerit, expellendi habeant facultatem, ut ipsa verba. *L. 5. C. d. Agricole Met. & Epid.* adducamus. Errore vero abreptus videtur Cujac in *Comment. C. ad t. l.* dum statuit hac lege prædia rustica ab onere inhospitationis plane absoluta fuisse. Adversa fronte vero repugnant huic explicationi verba sequentia d. l. *Solam sane hospitalitatem sub hac observatione concedimus.* Gothofr. ad *Cod. Theodos. t. d. Met. & Epid. L. X. n. 1.* Nihilominus verba sequentia; *Omnium est accelerandum iter, nec ulli ibi liceat residere, ne diurnitas commitantium ulla ex parte prædium vexet;* Satis superque evincunt, a diurna hospitatione istiusmodi prædia libera pronunciata fuisse. Nostro tempore contrarium obtinere, experientia satis superque docet, cum rusticorum prædia plerumque ita hospitatione militum onerentur, ut sæpius de eo agricolarum gregem misere conquerentem audire liceat. Quamvis vero Tabor *P. 3. sect. 2. c. 3.* Quod hodie *n. 9. p. 237.* putet, Ingem civilem quoad rusticos in usum revocatam esse per *Reformat. Frider. III. Ao. 1442.* publicat. *Wer oder wann ic.* accuratius tamen rem perpendiculari constat, verba *cit. Edict.* saltem prohibere, quo minus in hospitiiis hostilitates adversus ruricolos exercent. Præcipue vero Palatia principum oneri isti subducta fuisse apparet ex *L. un. C. d. Palat. & Dom. Princip.* Unde & ejusmodi Palatinis ædibus vela Regia præfigebantur *l. a. C. ut nemo privat. t. præd. suis.* Quod ex affe convenit cū Imper. Maxim. *an. 89. Reuterbest. d. Ao. 1570. verb. Ob den wir.* Idem quoque dispositum in *Rec. Imp. d. Ao. 1641. §. 27. & 28.* verba *hierinnen lassen.* Nihilominus casus necessitatis excipi solet *d. R. 7.*

§. XI. Cæterum cum hospitatio sit onus reale, ex in-
desponte fluit, Forenses quoque ad onus istud subeun-
dum

Palatia
Principum
quoque exi-
muntur.

An Forenses
obligantur?

Ut & Creditor Antichreticus.

Nec minus certo casu conductor.

Ad ratio hospitalionis non est licita.

dum compelli posse, si aedes in civitate sibi acquisiverint. *l. 2. § 5. C. d. Mun. Patr.* licet e diametro dissentiat Anton. Faber in *Cl. 9. T. 29.* Nec minus creditor Antichreticus ad id obligatur, si indeterminate loco usurarum fructuum perceptione gaudeat *L. 14. C. d. Usur.* cum talem Possessorem non solum commodum sed & onera fructuum sequi par sit. *Carpz. P. 2. C. 32. D. 12. n. 5. conf. Dn. Præs. in Disp. d. Trans. milit. M. III. S. 2. n. 17.* Quid vero ratione conductoris obtinet? Sub hac decisione respondendum erit, extraordinarium & subitanæ hospitalionis leve onus conductori imponendum esse *l. 1. 27 l. 25. § 6. ff. Locat. Cond. Franz. ad c. t. n. 17. Mev. P. 2. Decif. 96. n. 7. seqq.* Quod si vero exinde damnum sentiat conductor, aequitatis est, ut propterea regressum habeat contra locatorem, utpote qui, dum mercede fruitur, rem locatam possidet. *L. 7. ff. d. Public. j. l. 3. ff. d. impens. in res dot. Carpz. P. 2. Concl. 37. Dec. 26. n. 5. Lauterb. ad Part. 3. Pand. t. locat. cond. §. 20.* Ab hac sententia tamen propter varias rationes pro locatore adductas recedit Dn. Merius in *Tr. d. Pensionar. qu. 4. n. 38.*

§. XII. Illi vero, qui, specialiter immunitatem non impetrarunt, non possunt se oneri hospitalionis subducere, cum nihil sub hac specie a provincialibus exigendum sit, ne ipsos hospitio gravent, ut verbis utamur *L. 12. C. de Metat. & Epidem. j. Nov. 130. c. 4. & Nov. 43.* Licet vero Perez. *ad cit. t. n. 8. p. m. 627. ext. 9 pr. C. d. Metat.* contrariam potius sententiam stabilire velit, cui ad stipulatur Linck. in *Disp. d. met. milit. §. 49.* nihilominus tamen hæc nihil contra claram *L. 12.* Dispositionem efficere posse demonstravit Dn. Præs. in *cit. Disp. d. Trans. milit. §. 14.* cum illud in præjudicium aliorum tenderet. *Brunn. ad C. t. d. Met n. 4.* Licet autem hæc optime ita *Leg. Cod. provisa fuerint*

rint; Praxin tamen inde discessisse in propatulo est, cum hodie nihil magis usu receptū sit, quam ut loco hospitii militibus præstetur das assignirte Quartier u. Service Geld. In Saxonia hanc libertatem conceptis verbis concessam esse, satis liquido colligi potest ex Potentissimi Poloniarū Regis Friderici Augusti Rescripto ad Senatum Dresdensem dato in Kaiser Carls-Bade d. 20. Maj. 1695. circa finem; non tædet verò verba adscribere; Daß denen Be-
 quartieren frey stehe entweder die Officirer oder Gemeine-
 so auf Sie die Billers empfangen / in ihre Häuser einzuneh-
 men / oder aber dieselben mit Entrichtung dessen / was ihnen
 sonst ex Cassa an quartier oder Service-Gelde biß dato ge-
 reicher worden / abzufinden / welchen letztern Falls Sie / die
 Officirer und Gemeinen schuldig seyn sollen / solches Geld an-
 zunehmen / und sich selbst davor / wie vor dem geschehen / ein-
 zumethen. Idem quoque dispositum deprehenditur in
 Edict. milit. Brand. §. 3.

§. XIII. Ne vero in distributione hospitiorum con-
 fusio oriretur, certi metatores electi fuere *li. C. d. Met.* Qui
 hodie appellari solent Quartier-Meister vel etiam Com-
 missarii, Gallice dicuntur *Marechaux des Logis & fouriers*.
 In quorum nominum originem inquirunt Petr. Greg.
 Tholof. *l. s. Synt. cap. 2. n. 3.* & Besold. in *Thesaur. Pract.* ad
 vocabulum *Marchal* j. sæpius laudatus Gothofredus in
 Comm. ad *L. 4. C. Theod. d. Metat.* ubi in hoc negotio Cu-
 jacium refutavit. Cavendum verò præcipue ipsis erat,
 ne in obeundo officio suo insolentius se gererent, aut res
 quasdam ædium contrectarent *l. 9. C. d. Met.* multo minus
 vero ipsis licebat ab hospitibus aliquid postulare, in tan-
 tum enim inhibebatur sceleratus iste mos, ut ipsis quo-
 que præbentibus illud non impunitum esset, uti gravi-
 ter locuti fuere Imperat. Honor. & Theod. *L. Devotum.*

C. d. Met. at. hinc si concussionis alicujus convicti fuerint, præstatione dupli cum exilio mulctabantur *Nov. 130. c. 6. Rol. a Valle Corf. 66. n. 9. Christin. Vol. 5. Dec. 143. n. 9. §. 19.* Præterea pœna metatoribus istis infligebatur, si mitterent ad alias civitates & prædia, quali debeat exercitus ibi manere, uti habent verba *Nov. 130. c. 6.* in Novis ordinationibus militaribus id quoque sæpius exprimitur, *sie sollen nicht blinde Quartier machen Dn. Hoyer in Corpore Juris militaris p. 170.* Propterea *vi statuti 46. Parlamenti Parisiensis* metatores, qui hoc modo incolas pecunia emungunt, ultimo supplicio affici jubentur, quod exemplo suo confirmavit Mareschallus Gallia Mariliacus Anno 1632. referente Schönwettero *in historia Cardinalis Richelii l. 9. c. 75.*

Non debebant sine arbitrio magistratus distributionem hospitiorum facere.

§. XIV. Nec integrum ipsis est pro suo arbitrio distributionem hospitiorum facere, antea enim magistratibus provincialibus literis publicis futura metata denunciare jubentur *L. 2. C. d. Collat. Fund. Fiscal.* Quod omnino prudentissime factum fuit, cum nemo melius conditionem loci & incolarum perspectam habeat, quam ipse magistratus. Quapropter leges civiles in eo imitari voluit Serenissimus Elect. Brand. *in Edict. d. 10. 1672. art. 4.* Cum quo consentit *art. 17. Der Frantzösischen Krieges Ordinance d. 10. 1695.*

Assignatio fiebat per adscriptionem nominis.

§. XV. Posthæc nihil supereat, quam ut singulis militibus hospitia dicti metatores assignarent, quod per adscriptionem nominis in foribus domus peragebatur. *L. 1. C. d. Met. at.* Hanc si quis delevisset aut exculpisset, falsi crimen contrahebat *c. 1.* Huc pertinet das *Dänische Krieges-Recht* Christian. IV, art. III. imo hanc pœnam adhuc hodie in Gallia obtinere testatur Jacob. Gothofred. *C. Theod. ad L. 4. d. Met. at.* Licet vero ex allegata

ta

ta leg. DD. colligere velint, ipsum metatorem inscriptionem semel factam corrigere non posse. *Christ. Decis. 145. n. 9.* quemadmodum lata semel sententia revocari nequit. Quicquid tamen sit, hoc fieri posse, persuasum mihi habeo, si animadvertatur, erratum esse in priori inscriptione, quo casu & obligari ad mutationem dicerem. Neq; quicquam probat allegata *l. i. C. d. met.* quod recte annotat *Jac. Gothofr. ad l. 4. C. Theod. d. met. ar. § Epid.* nam ea lege cavetur, ne alii mutant manū metatoris, non autem ne ipse metator semel factam inscriptionem emendet. Quod ad nominis adscriptionem in foribus attinet, hanc legem, de qua hactenus sermonem instituimus, exsolevisse opinor, cum hodie tantummodo schedulæ *Billette* militibus tradantur. Torum processum describit *Walhausen l. 1. c. 8. t. von Quartiren in eienem Dorffe.*

§. XVI. Imprimis magistratus & ii, qui præfecti erant designandis hospitiiis, sedulo operam dabant, ut æqualitas inter cives observaretur *L. 1. C. d. Mun. Patrim.* Ne alios majore plus justo onere premerent, ut amicos & cognatos sublevarent. *L. ult. C. Quemadm. Civ. mun. indic.* Quod ab æquitate haut parum se commendat; Semper enim respectus haberi debet bonorum ac ædium, quas quis possidet secundum proportionem Geometricam. *L. 2. C. d. Ann. §. Tribut. Rol. à Valle Vol. 1. Conf. 66. n. 15. 29. seqq.* Facilius enim toleratur onus, quod ad plures, transit & a pluribus suffertur, cum cavendum sit, ne onus, quod debet esse multorum, pauci in se suscipiant, aliis ab eodem liberatis *L. 4. C. d. Exact. tribut. Ruin. V. 5. Conf. 107.* Conferri huc potest *Reichs Abschied d. Ao: 1661. §. und so viel erstlich die Einquartirung betrifft* nec non *R. I. d. Ao: 1641. in verb. Demnach aber &c.*

*Quomodo
diviso do-
mus fiebat?*

§. XVII. Sic ergo militibus assignata sunt hospitia, videamus ergo porro, quomodo leges civiles officia hospitum erga hospitatos comparata esse jubeant. Ante omnia vero Arcadius & Honorius *L. 2. C. d. Metat.* fanciverunt, ut domus in tres partes divideretur, quarum primam dominus eligeret, secundam miles, tertia itidem possessori relinqueretur, plenum enim est, ut loquuntur Imperatores, æquitate & justitia, ut, cui domus vel successione obvenit, aut cujus pecuniis empta, aut extructa est, meliorem partem domus retineat, ab omni metatorum molestia liberam; his autem, qui in dignitate constituti sunt, non tertiam sed dimidiam domus partem ut darent hospites, jusserunt laudati Imperatores, ita quidem, ut unus æquis partibus dividat, alter eligat. *L. 2. C. d. Met.* Quod & statuit Justinianus in *Nov. 130. c. 9.* ubi dicitur: *Militem occupare non debere principales adium partes* Germ. *Die vornehmsten Gemächer* Brunn. *C. d. Metat. & Epidem. n. 14.* Christin. *V. s. Decis. 143. n. 12.* quod si quis Illustris miles huic constitutioni contraveniret, libram auri pendere cogebatur, si gregarius miles, militia privabatur. Cum nostrorum temporum mores consideremus, nimium quantum a Veterum moribus discessisse videbimur, ut conqueriter Perezius *ad C. d. Metat. n. 7. p. 627.*

*Equitibus de
stabulo pro-
spiciendum
erat.*

§. XVIII. Si milites equis instructi sint, prospiciatur eis de commodo stabulo, cum ipsis in ergasteria equos introducere permitteretur *L. 2. C. d. Metat.* Hodie quoque equites in hybernis insigni prærogativa gaudent præ peditibus, cum hi illis optimam sedem cedere jubentur, ut commodiore pabuli fruantur ratione. In quem finem allegari potest constitutio Maximil. II. quæ vocatur *Articulus Briefl. art. 51. verb. Wo Knechte und Fußknechte in einem Quartien liegen würden/ sollen die Knechte ziemlicher*

ziemlicher massen weichen/ damit sie ihre Pferde unterbrin-
gen können.

§. XIX. Ceterum præter simplicem habitationem
nudaque hospitia *Leg. Justin. nemo tenebatur militi ali-*
quid præbere, uti satis clare innuit *L. un. C. de Salg. hospiti-*
non præstand. licet vero olim spontanea liberalitas & hu-
manitas, quemadmodum id exprimitur ab Imperatore
Constante in *L. 1. C. Theod.* non plane sublata fuisset;
postea tamen aliter visum fuit, cum non modo
violenta extorsio inhiberetur, sed quoque spontanea
oblatio repudiaretur *L. 2. C. Theod. de Salg. ho-*
spiti. non præst. & *l. un. C. Inst. cit. tit. Christ. V. 5. Dec.*
127. n. 12. Multi quidem Dd. hanc legis dispositionem qua-
si omni ratione destitutam arguunt, cum quilibet res suas
dispensare possit, pro ut ipsi libitum fuerit. *l. 21. C. mand.*
l. 9. C. d. Juda. Ast vero legi egregie rationem suam constare,
quisque mecum fateri necesse habebit, cum per-
penderit, perpetuam concussionis præsumtionem suspi-
cionemque subesse, quam miseri provinciales spontanea
oblacione antevertere credebantur Jacob Gothofr. *ad L.*
2. C. Theod. d. Salg. Hosp. An vero eo casu legis nostræ san-
ctio cesset, ubi ab amico, hospite vel cognato aliquid detur,
haut immerito disquirendum est, quod affirmative deci-
dit Dn. Wildvogel *in cit. Disput. d. Salg. sect. ult. §. 2.* Vesti-
gia premens Brunn. *ad C. l. 12. t. 4. 2. n. 3.* & Christin. *V. 5.*
Decis. 145. n. 15. Utrum hæc sententia juri conveniat, medi-
bium reddit expressa Sanctio *cit. l. un. C. d. Salg. am. hosp.*
non præb. Ne levi occasione oblata milites exactionis il-
lius usum in abusum convertant. Nec juvat citat. DD.
Quod hoc casu potius ex affectione, quam concussionis
metu datum esse, præsumendum sit arg. *L. 1. ff. ad L. Jul.*
Siquidem contraria adhibitæ violentiæ præsumtio juris
& de jure autoritate legis munita sit *d. l. un. Verb. nec vo-*
lentibus hospitibus.

§. XX.

Quid hodie
ab hospitibus
deberetur?

§. XX. Nostro hoc tempore hospitaliones longe majore cum onere conjunctæ sunt, quia præstatio Salgami-
der Servies iterum in usum revocata fuit. Schweder. *In-*
tröd. Jur. Publ. P. 1. C. 26. §. 6. in fin. Quod Rescripta & Or-
dinationes militares satis testatum reddere queunt. Quid
vero hodie sub Salgamo ab hospitibus præberi debeat, lu-
culenter satis descriptum fuit in *Elect. Saxon. Ordin. Milit.*
§. 7. & 8. Nec non *Edict. Elect. Brandenb. apud Hoyer. p.*
232. quod si tamen hospites alia quædam præter hospitia
præbere urgentissima necessitate cogentur, ipsis de iis,
quæ exhibuerant, apochæ dari debebant *L. 4. C. de Collat.*
fund. Patrim. Brunn. ad C. r. d. metac. & Epidem. n. 5. Quod
enim ex apochis exhibitum apparebat, id pro tributo col-
lato habebatur. vid. *Cuj. ad Nov. 130.* Quo etiam collimant
verba *Art. 7. Der Chur Brandenbl. March-Ordnung*
d. Ao. 1672.

Milites ho-
spitio adsig-
natio conten-
ti sunt.

§. XXI. Nec minus vero leges civiles hospitiaturo mi-
liti quoque præscribunt, quomodo in hybernis se gerere
debeat. Ante omnia assignato hospitio contentus sit.
Vid. Nov. 130. c. 9. Rittersh. ad cit. Nov. p. 14. C. ult. n. 1.
non enim excusare se potest a dolo & contumacia, qui ma-
gistratui non parat *a. l. 199. ff. d. R. 7.* prostat de hoc *constitu-*
tio Ferdinand. III. art. 58. Es soll sich auch ein jeder wie er
von den Quartier-Weister logiret wird/ deselben Orts begnü-
gen lassen/ und sich darinnen güthlich vertragen. add. *Rbnigl.*
Majest. zu Schweden Articul. Brief. Tit. XVI. art. 71. & or-
dinat. milit. Brandenb. t. XI. art. LIII. add. *Hoyer.*
p. 166. seqq.

Pacificè
quoque se
gerere de-
bent.

§. XXII. Deinde in assignato hospitio pacifice & co-
miter se gerant, imprimis requiritur ab iis innocentia, ut
ab omni maleficio abstineant. *l. 6. C. unde vi. l. 33. ff. d. usur.*
Besoldus dissert. de arte jureque belli C. 5. n. 8. Ita quoque
disponit

disponit Serenissimus Elector Saxoniae gloriosae memoriae
Joh. Georg. III. in *Ordinat. milit. de dato Budissin auff den
Schloß Ortenburg* am 20. Decembr. 1680. art. 16.

§. XXIII. In specie vero prohibentur postulare qua- *Non ea præ-*
turpia atque illicita sunt, infaustam enim hospitacionis *tendere de-*
præbitionem sublatam voluit Theodosius in *L. 6. C. d. Me-*
tat. Licet vero per verba legis adducta: *deinde etiam exi-*
gere vetantur infaustas hospitacionis præbitiones. Cui-
cius & Gothofredus *ad h. l. sub lit. N.* innui censeant
exhibitionem meretricum, rectius tamen a Brunnem.
ad C. d. Metat. n. 18. ad omnes turpes extorfiones extendi
existimo. Confer. *Jac. Gothofred. ad l. 12. C. Theod. d. me-*
tat. & Epidem. Ita quoque ex voluntate gloriosissimo- *Non balnea*
rum Imperatorum ipsis interdicebatur, quominus bal- *ab hospiti-*
nea ab hospite suo exigerent. *l. 6. C. d. met.* In publicis ta- *postulent.*
men lavari poterant, nec non flumina ipsa militibus ex
hac parte inferviebant. *l. 13. C. Theod. d. re milit.* denique
miles species exoticas in regione non inventas postulare
nequit. *Nov. 130. c. 2.* quas ordinarie sibi ipsi comparare
propriis sumtibus tenentur. *can. milit. caus. 23. qv. 1. add.*
Maximil. II. *Articulus Brieff.*

§. XXIV. Haecenus quidem fatis explicavimus, quæ- *Quid vero*
nam autoritate legum Cod. officia tum hospitibus tum *ex publico*
militibus injuncta fuerint; antequam vero toti disserta- *accipiebant*
tioni finem imponamus, pauca adhuc delibare liceat, *militibus in-*
quæ hybernantibus ex publico suppeditabantur. Præfer- *hybernis?*
tim vero panes, qui hodie dicuntur *Commis-Bredt* *Panes mili-*
ipsis porrigi moris erat ad sustentationem suam. In *tares ipsis*
quem finem constituiebantur non tantum procuratores, *dabantur.*
quibus excoctionis cura incumberebat *L. 2. C. d. Excoct. &*
Transl. ann. sed etiam pistorum *vid. rot. tit. C. de pistoribus.* Cū
quibus hodie conferre licet *die Con. miss. Becker. Tholof. in*
synt.

56 CAP. II. DE PROVISIONE MILITUM IN HYBERNIS.

Synt. Jur. l. 49. C. 4. n. 21. Horum pistorum præcipuum officium erat, ut panem purum, iusti ponderis atque stato tempore in militum usum exhiberent, alias ceu tales, qui militem præcipuo suo solatio privarent, puniebantur. *Perez. ad C. l. d. Excof.* quæ omnia nostro tempore convenire experientia nos satis edocere potest. Ad hæc etiam in hybernis militibus & quidem a mense Novembri reliquoque hyemali tempore vinum novellum præbebatur. Veteris enim dispendiosa videbatur erogatio, ut loquuntur Arcadius & Honorius Imperator. *L. 10. C. d. milit. ann.* De vino Syro hæc explicandam esse legem docet Jacob. Gothofr. *ad C. Theod. l. 25. tit. d. erog. milit. ann.* Novembri autem mense novellum datum est vinum, quia tum despumavit atque ad potum aptum est. Ceterum hæc lex tantum accipienda videtur de iis locis, ubi vinum nascitur, & in quibus citra graves sumtus haberi potest; species enim alias, quæ in regione non inveniuntur, milites quaerere prohibentur. *Nov. 130. c. 2.* quod ipsum etiam ita sancitum in edicto

Vinum quoque præbebatur.

Equitibus quoque pabulum præbebatur.

Inp. d. Ao. 1664. Id adhuc notandum, quod equitibus in hybernis opus sit pabulo pro equis, hinc sanum militibus hybernantibus iustis capitibus præstare jubet Imperator. *L. 8. C. d. Erog. milit. ann.*

De vestibus Hybernis dicitur.

§. XXV. Tandem Imperatores Valentinianus & Valens tempore hyberno militi de veste prospexerunt. *L. 1. C. de militari Vest.* in qua præcipitur, ut ex Calendis Septembribus canon vestium inferatur. Cujus collationis sollicitudo ad Rectoris provinciae officium pertinebat. Quare autem eo tempore confecti oportebat, ratio hæc est, ut vestis hæc militi ob sæviorem anni tempestatem concederetur. Ex *Lampridii vita Alex.* constat Imperatorem Alexandrum hyeme ingruente militibus ocreas, braccas, & calcæamenta præter vestes militares, suppeditasse. vid. *Ammian. Marcell. l. 27. p. 365.* citatus a Jac. Gothofr. *ad C. Theod. l. 2. d. mil. vest. n. 2.* Ceterum qui sacris lægitionibus canonem vestium in hunc finem deputatum non inferrent, certa poena afficiebantur. *L. 1. C. d. mil. vest.* Hodie milites sæpe vestes hyemales accipiunt, honoratiores ex panno meliori, gregarii ex villori, quod tamen illis ex stipendiis detrahi solet. vid. *Corvinus in C. ad h. l. Perez. in Cod. vest. Mil. n. 7. Coteri. l. 1. d. de mil. c. 33.*

T A N T U M

94 A 7358

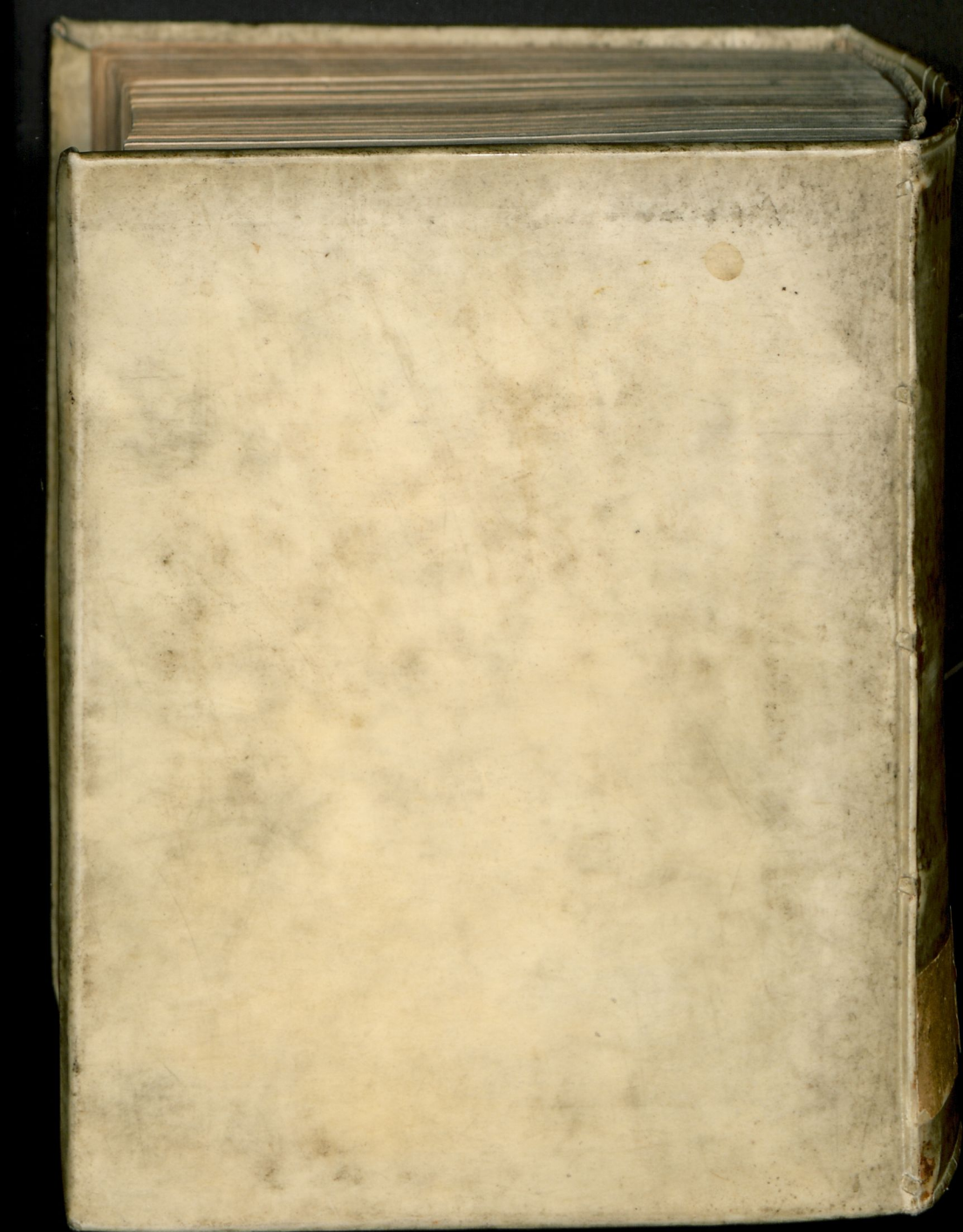
ULB Halle 3
002 138 123

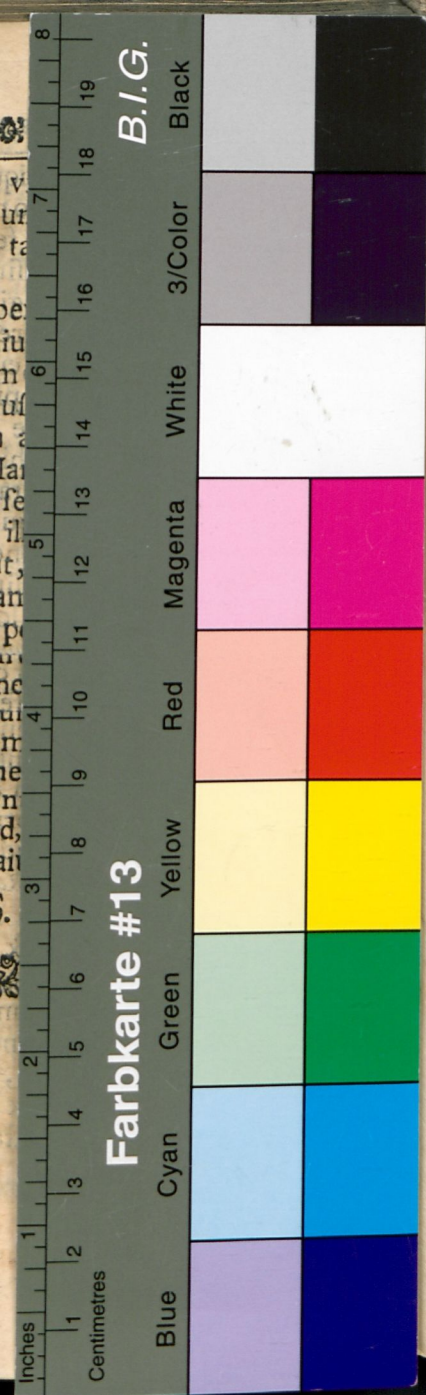

TA → OL
nur 3. Stock veranlagt

V 17

B.I.G.

Farbkarte #13

47

Q. D. B. V.
DISSERTATIO JURIDICA

De
**PROVISIONE
MILITARI,**

Quam,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
**DN. FRIDERICO
WILHELMO,**
REGNI BORVSSICI, ELECTORATVS ET PRO-
VINCIARVM BRANDENBURG. HEREDE,
&c. &c.

In Academia Regia Fridericiana

SUB PRÆSIDIO
VIRI ILLUSTRIS

DN. SAMUELIS STRYKII, Jcti,
SERENISSIMI AC POTENTISSIMI REGIS BORUS-
SORUM CONSILIARI INTIMI, PROFESSORIS
PRIMARI, ET FACULT. JURIDICÆ ORDINARI,
PATRONI SUI ÆTATEM DEVENERANDI
IN AUDITORIO MAIORI,
D. Maji MDCCII.

Publicæ disquisitioni Eruditorum submittit

M. JOH. FRIDER. OLEARIUS, Lips.
JUR. UTR. CAND.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Literis Christiani Henckelii, Acad. Typogr.

